

δόσει ἢτοι προβολῆ, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ἡ'. διγ. τοῦ παρ-
 όντος τίτλου φησιν. ἄλλως γὰρ ἢ τοῦ ἀπόντος οὐκ ἔρρωται
 δόσις. ὁ δὲ μεμνημένος οὐ μμεῖται τὸν ἑατοναβιτεῦοντα τὴν
 δόσιν ὡςτε τὸν ἐκ διαλείμματος μαινόμενον καλῶς τις δίδωσι
 προκουράτωρα καὶ ἀπόντα. δύναται γὰρ κατὰ τὴν τῆς μανίας
 ἀνακοχῆν, γινῶς ὅτι προκουράτωρ ἐδόθη, ἑατοναβιτεῦοντα
 τὴν δόσιν.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ Ρ).

Τοῦ δεχομένου δὲ νεγόντιον πράττει, ὡς τίτλος ε'. διγ. ε'.

β'. γ) Ἐὰν μέντοι δῆλός ἐστιν ὁ δοθεὶς, καὶ κα-
 ταδέχεται. ὁ δὲ μαινόμενος ἐνταῦθα οὐ νοεῖται ἀντὶ
 ἀπόντος. οὐ γὰρ ἔχει λογισμὸν εἰς τὸ καταδέχεσθαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζῆτει βιβλ. β'. τίτλ. γ'. κεφ. ρκδ'. καὶ βιβλ. θ'. τίτλ. γ'.
 κεφ. θ'. ζῆτει βιβλ. λς'. κεφ. β'. θεμ. δ. καὶ μὴ σοι ἐνω-
 τωθῆ.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαινόμενος οὐ δύναται εἶναι προκουράτωρ.

ΤΟΤ ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΟΤ Σ.

Τὸν μαινόμενον ἀντὶ ἀπόντος παρέλαβε βιβλ. δ. τίτλ. ἡ'.
 διγ. κς'. πρὸς τῷ τέλει, καὶ βιβλ. κθ'. τίτλ. ζ'. διγ. β'.

γ'. Καὶ ρ) πρὸς μέλλουσαν δίκην* καὶ ὑφ' ς) ἡμέ-
 ραν, καὶ ὑφ' αἰρεσιν, καὶ ἕως χρόνον δύναται δοθῆναι.

ἕως χρόνον] Οἷον εἶν τόδε γένηται ὃ).
 δύναται δοθῆναι] Οἷον μέχρι τοῦδε τοῦ μηνός ὡ).

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζῆτει κεφ. ρί'. θεμ. β'. ἀνάγνωθι διγ. κς'.

ΤΟΤ ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

Ἀνάγνωθι τίτλ. δ. διγ. ζ'. θεμ. β'. ὁ φησιν ἔι δὲ προ-
 βάλονται αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀναφυόμενοις, οὐκ ἔρρωται.
 ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. λς'.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Οὐ καλῶς ὁ πατήρ ἐν διαθήκῃ δίδωσι προκουράτωρα. εἰ
 δὲ ὁ δοθεὶς δικαιοσύνη, ἐνάγεται ὃ) τῇ νεγοτιόσῳ γεστόσῳ,
 ὡς βιβλ. β'. τοῦ κώδ. τίτλ. ιθ'. w) διατ. ζ'.

δ'. Καὶ x) διηνεκῶς.
 ε'. Παρών y) ἐστι καὶ ὁ ὢν ἐν τοῖς κήποις.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ z).

Πολλὴ διαφορὰ, πότερον παρών τις δέδωκε προκουράτωρα,
 ἢ ἀπόν. ἢ δὲ διαφορὰ περὶ τὴν δόσιν ἐστὶ τῶν ἰκανῶν, ἢ
 ἔγνωσ ἐν τῷ ι'. τίτλῳ τῆς δ. τῶν ἰνοτι. δοκεῖ δὲ παρών,
 ἐλθὲ γὰρ ἐπὶ τὸ προκειμένον, δίδουσι προκουράτωρα, οὐ μό-
 νον ὁ κατὰ πρόσωπον ἐντελλόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν τοῖς κή-
 ποις διάγων. παρεῖναι δοκεῖ καὶ ὁ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ ὁ κατὰ
 τὴν πόλιν, τουτέστιν, ὁ ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς πόλεως ὢν, ἢ κατ'
 ἄλλο μέρος διάγων τῆς πόλεως, καὶ ὁ ἐν τοῖς πλησιάζουσιν
 οἰκήμασι, τουτέστιν ἐν τοῖς προαστείοις. ἐπεὶ οὖν οὗτοι
 πάντες παρεῖναι δοκοῦσιν, εἰκότως ὁ παρὰ τινος τούτων δο-
 θεὶς προκουράτωρ, παρώντος εἶναι προκουράτωρ δοκεῖ, ὡςτε
 εἰ καὶ προκαταρξεται, μένει βεβαίως τὸ δικαστηριον, εἰ καὶ
 τῆς προκαταρξέως εἰς μεταμέλειαν εἶδεν α) ὁ πρωτότυπος, καὶ
 ἀνεκάλισατο μανῶσαν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἕσῳ. ἔδει γὰρ αὐτὸν
 παρὸντα φανερόν τουτο ποιῆσαι τῷ μέλλοντι ἐνάγεται παρὰ
 τοῦ προβληθέντος ἡπαξ προκουράτωρος. ἀνάγνωθι δὲ τὸ ξε'.
 διγ. συνάδει γὰρ τῷ παρόντι.

specialiter in sui dationem, seu constitutionem consen-
 tire, sicut Ulpianus ait dig. 8. huius tituli. Alioqui non
 valet absentem datio. Furiosus autem non similis est ei,
 qui dationem ratam habet: eum tamen, qui dilucida fur-
 oris intervalla habet, recte quis dat procuratorem,
 etiam absentem. Nam cessante ad tempus furore, sciens,
 se procuratorem esse constitutum, dationem ratam ha-
 bere potest.

ANONYMI.

Eius vero, qui suscipit, negotium gerit, ut tit. 5. dig. 5.

II. Dummodo certus sit, qui datus est, et reci-
 piat mandatum. Furiosus autem hic non habetur pro
 absente: nam animus ipsi deest ad mandatum susci-
 piendum necessarius. L. 2.
D. III. 3.

SCHOLIUM.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 124. et lib. 9. tit. 3. cap. 9.
 Quaere lib. 36. cap. 2. them. 4. neque tibi obstare credas.

INTERPRETATIO.

Furiosus procurator esse non potest.

ENANTIOPHANIS.

Furiosum pro absente accepit lib. 4. tit. 8. dig. 27.
 circa finem, et lib. 29. tit. 7. dig. 2.

III. Item et ad litem futuram: et in diem, et
 sub conditione, et usque ad diem dari potest. L. 3.
D. eod.

usque ad diem] Verbi causa, si hoc factum fuerit.
 dari potest] Verbi causa, usque ad hunc mensem.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 110. them. 2. Lege dig. 57.

ENANTIOPHANIS.

Lege tit. 4. dig. 6. them. 2. ubi dicitur: si eum con-
 stituerint super quibuscumque incidentibus controversiis,
 sine effectu erit constitutus. Lege et lib. 5. tit. 1. dig. 36.

ANONYMI.

Pater in testamento non recte dat procuratorem. Si
 autem datus administraverit, tenetur actione negotiorum
 gestorum, sicut lib. 2. Cod. tit. 19. const. 6.

IV. Et in perpetuum. L. 4.
D. eod.

V. Praesens habetur, et qui in hortis est. L. 5.
D. eod.

INTERPRETATIO.

Multum interest, utrum praesens quis dederit pro-
 curatorem, an absens. Discrimen autem circa dationem
 satis notum est ex tit. 10. lib. 4. Instit. Videtur autem
 praesens (veniamus enim ad rem propositam) procurato-
 rem constituere, non solum coram mandans, sed etiam
 in hortis degens. Praesens et is videtur, qui in foro
 est, et qui in urbe, id est, modo in hac, modo in alia
 urbis parte versatur, et qui in continentibus aedificiis,
 id est in suburbanis. Quia igitur hi omnes praesentes
 esse videntur, recte ab aliquo horum datus procurator,
 praesentis procurator esse videtur, ut, si litem conte-
 status fuerit, iudicium ratum habeatur, quamvis princi-
 palem actorem contestationis poenitentia ceperit, isque
 mandatum revocaverit, inscio reo. Ipse enim praesens
 hoc suum consilium de procuratore semel constituto
 futuro reo significare debuerat. Lege dig. 65. Concinit
 enim praesenti.

p) Hoc Anonymi scholium addit Cod. Haenel. q) In edit. Fabr. huic capitulo nomen Παῦλ. praefixum est, quod in reliquis omnibus deest, excepto Cod. Haenel. qui praefigit Paulu. r) Cod. Haenel. praefigit Ulpianu. In reliquis omnibus nomen Icti deest. s) Cod. Haenel. Coisl. et Fabr. ὑπό. t) Hoc scholium addit Cod. Haen. u) Hoc scholium addit Cod. Haen. v) Cod. Haen. ἐνάγεται. w) Cod. Haen. ιθ'. x) Cod. Haen. cap. 4. praefigit nomen Paulu. y) Cod. Haen. cap. 5. praefigit nomen Ulpianu. z) Pro ἐρημηία haec interpretatio inscribitur in Cod. Haen. Προθεώρημα. a) Legendum ἡλθεν. R.

L. 6. D. III. 3. ζ'. b) "H^c) ἐν τῷ φόρῳ, ἢ ἐν τῇ πόλει, ἢ τοῖς συνημμένοις αὐτῇ οἰκοδομήμασιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. β. τίτλ. β. κεφαλ. γογ'.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. ν'. τίτλ. ις'. διγ. γογ'. καὶ ρλθ'.

L. 7. D. eod. ζ. Διὸ d) ὁ διοικητῆς τῶν πραγμάτων τοῦ τοιούτου, παρόντος ἐστὶ διοικητῆς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι διγ. ξε'.

L. 8. D. eod. η'. Ὁ ὑπεξούσιος οὐ μόνον e) ἐπὶ τοῦ f) ἰδιοκτητοῦ πεκουλίου δίδωσιν ἐντολέα g), ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγγὺ ἀγωγὴν, ἢν δύναται κινεῖν, ὡς ἐπὶ τῆς περὶ ὕβρεως, ἐνθα ὕβρισθῆ, καὶ οὐ h) πάρεστιν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, οὔτε θέλει κινήσει ὁ διοικητῆς ἦτοι ἐντολεύς i) τοῦ πατρὸς. εἰ δὲ καὶ k) ὁ ἕγγονος ὕβρισθῆ, καὶ ἄπεισιν ὁ πάππος, δύναται ὁ πατὴρ δοῦναι ἐντολέα l). καὶ εἰς τὸ διεδικηθῆναι δίδωσιν ὁ ὑπεξούσιος διοικητῆν, καὶ ὑπεξουσία ὕβρισθεῖσα. εἰς δὲ τὸ ἀπαιτῆσαι τὴν προῖκα, περιτόν ἐστιν, αὐτὴν ἕμα τῷ πατρὶ m) δοῦναι διοικητῆν. δίδωσι γὰρ ὁ πατὴρ μετὰ γνώμης αὐτῆς. Εἰ μέντοι n) ἄπεισιν ὁ πατὴρ, ἢ ὑπόπτου ζωῆς ἐστίν, αὐτὴ τὴν ἀγωγὴν ἔχει, καὶ δίδωσιν ἐντολέα o). ὁ ὑπεξούσιος καὶ εἰς τὸ ἐνάγειν, καὶ εἰς τὸ p) ἐνάγεσθαι γίνεται ἐντολεύς q).

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ὑπεξούσιος ἐπὶ τῷ κινεῖν δίδωσι δύναται προκουράτωρα, οὐχ ἀπλῶς μέντοι, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐὰν τις ἄπεισιν αὐτῷ ἀγωγὴν, ἢν καὶ ὑπεξούσιος ὢν r), ὅσον ὕβριν ὑπομεμενηκώς, οὐ κωλυθῆσεται δίδωσι προκουράτωρα, χρηματικῶς δηλοῦσι κινουμένης τῆς δίκης. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ δ. τίτλ. τῆς δ. τῶν ἰσπ. οἱ μοιοῖς τοῖς ἰλλουστρίοις καὶ τοῖς ὑπὲρ τοὺς ἰλλουστρίους ἐφέται, τὴν ἰνουριώου ἐγκληματικῶς κινουμένην καὶ διὰ προκουράτωρος κινεῖν καὶ ὑποδέχεσθαι. ἀνάγνωθι τὸ μβ. s) διγ. τοῦ παρόντος τίτλου. ἐπὶ τῆς ἰνουριώου ἀγωγῆς, ὅταν μήτε t).....

L. 8. §. 1. D. eod. ὁ v) ἀντικέγων, ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ συναίνων.

§. 2. Ὁ τὸν τῆς στρατείας πληρώσας χρόνον καὶ ἀπολυθεὶς γίνεται ἐντολεύς w). οὐ μὴν ὁ στρατιώτης, οὐδὲ συγχωροῦντος τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐν τῇ προκατάρξει τοῦτο παροφθῆ. γίνεται δὲ ἐν πράγματι ἴδιον, καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ ἐναγαγεῖν, καὶ ἐπὶ τῷ ἐναχθῆναι.

§. 3. Ὁ ἐπὶ τῷ ἐναχθῆναι δοθεὶς ἐκουσίως, ὑπὲρ οὗ δέδωκεν ὁ δεσπότης τὴν ἐπὶ τῷ πληρῶσαι τὰ κριθέντα ἀσφάλειαν, ἀναγκάζεται τὴν δίκην ὑποδέξασθαι, εἰ μὴ δικαίαν ἔχει παραίτησιν. οἷον ἐὰν ἔχθρα κεφαλικὴ μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δεσπότητος γέγονεν, ἢ ἐπεγένετο ἀξία τῷ ἐντολεῖ x), ἢ μέλλει εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀποδημεῖν.

VI. Aut qui in foro, aut in urbe, aut in continentibus aedificiis.

SCHOLIUM.

Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 173.

ANONYMI.

Lege lib. 50. tit. 16. dig. 173. et 139.

VII. Ideo, qui eius negotia curat, praesentis est procurator.

SCHOLIUM.

Lege dig. 65.

VIII. Filiusfamilias non solum propter peculium castrense procuratorem dat, sed et si actionem habeat, qua experiri possit: ut puta in iniuriarum actione, cum iniuriam passus est, nec pater eius praesens est, nec procurator patris experiri vult. Sed et si nepos ex filio iniuriam passus sit, et avus absit, pater procuratorem dare potest. Ad defendendum quoque filiusfamilias procuratorem dat, et filiafamilias, cui iniuria facta est. Ad dotis autem exactionem supervacuum est, eam cum patre procuratorem dare: pater enim dat ex filiae voluntate. Si tamen pater absens sit, vel suspectae vitae, ipsa actionem habet et procuratorem dat. Filiusfamilias et ad agendum et ad defendendum dari potest procurator.

INTERPRETATIO.

Filiusfamilias ad agendum procuratorem dare potest, neque tamen simpliciter et indistincte, sed si qua ipsi sit actio, qua, licet filiusfamilias sit, experiri potest, ut puta, iniuriam passus, non prohibebitur procuratorem dare, pecuniaria scilicet actione instituta. Nosti enim ex lib. 4. tit. 4. Inst. solis viris illustribus et qui super illustres sunt, concedi, ut iniuriarum actionem criminaliter institutam per procuratorem instituere et suscipere possint. Lege dig. 42. huius tituli. In iniuriarum actione, quando neque.....

Inventus procurator non datur. Inventus est, non solum qui contradicit, sed et is, qui non consentit.

Qui tempus militiae implevit et missus est, procurator fieri potest: non etiam miles, nec si velit adversarius, nisi hoc tempore litis contestatae praetermissum est. Potest autem in rem suam procurator fieri, vel procurator totius sui numeri, tam ut agat, quam ut conveniatur.

Procurator ad litem suscipiendam volens datus, pro quo dominus interposuit cautionem iudicatum solvi, iudicium accipere cogitur, nisi iustam excusationem habeat: ut puta si inimicitia capitalis inter ipsum et dominum intervenerit, vel si dignitas accesserit procuratori, vel rei publicae causa abfuturus sit.

b) Cod. Haenel. cap. 6. praefigit nomen Pauli. c) ἢ deest apud Fabr. d) Fabr. et Cod. Coisl. cap. 7. praefigunt Οὐλπ. Cod. Haen. Ulpiani. e) Haecenus Cod. Leidensis, quo Ruhnkenius usus est, et Cod. Haen. In utroque nunc incipit, modo interpretationem ad initium cap. 8. exceperis, ingens lacuna usque ad L. 27. §. 1. D. h. t. ubi rursus uterque Codex incipit verbo ἐντολέα. Hanc autem lacunam, quantum fieri potuit, explevi ex Codice Coislino, adhibitis Basilicis Fabrotii et Theodoro Hermopolita. f) τοῦ deest apud Theod. g) Sic Cod. Coisl. et Theod. semper. Fabr. δίδωσι διεδικητῆν, pro quo malleo διοικητῆν. Fabr. plerumque διοικητῆς. h) Sic Cod. Coisl. Fabr. οὐ μή. Theod. negationem omittit. i) ἦτοι ἐντολεύς addunt Cod. Coisl. et Theod. Deest apud Fabr. k) καὶ Cod. Coisl. et Theod. Deest apud Fabr. l) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. διοικητῆν. m) Theod. ἕμα καὶ τὸν πατέρα. n) Theod. μήτοι. o) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. διοικητῆν. p) εἰς τὸ deest apud Theod. q) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. διοικητῆς. r) Supple verba ad sententiam necessaria: κινεῖν δύναται. R. s) Cod. Haen. ζ'. t) Sic in MS. (Leidensi) ingens incipit lacuna usque ad L. 27. §. 1. R. u) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. διοικητῆς. v) Fabr. μή inserit. Sed Cod. Coisl. recte omittit, w) Sic Cod. Coisl. Fabr. φροντιστής. x) Sic Cod. Coisl. Fabr. διοικητῆν.

θ'. γ) "Η άσθενεί, ή άναγκαίως άποδημεί.

ι. ζ) "Η άσχολεύται περι κληρονομίαν έλθοῦσαν εις αυτόν, ή έτερον εύλογον αίτιαν. ει δέ και πάρεστιν ό κύριος τής δίκης,

ια'. α) Καί δύναται άναγκασθῆναι, ούκ άναγκάζεται ό έντολεύς β).

ιβ'. β) "Εσθ' ότε δέ και τούτων έπουσών τών αίτιών ό έντολεύς άναγκάζεται. τί γάρ ότι ό δεσπότης άπεισι, και τό πρῶγμα μέλλει έξ ύπερθέσεως φθείρεσθαι;

ιγ'. γ) "Ολον δέ τό περι τούτου τής διαγνώσεως ήρτηται τοῦ πραιτώρος.

ιδ'. δ) "Εάν μετά τό δοθῆναι^{ε)} τόν διοικητήν γέγονεν ή κεφαλική έχθρα, ούκ άναγκάζεται τήν δίκην ύποδέχεσθαι, ούτε βεβαιούται ή από τής^{ι)} κρίσεως δοθείσα άσφάλεια.

ιε'. ε) "Εάν είδοτος και μή αντιλέγοντος τοῦ έντολέως β) δῶ ύπέρ αυτού ό δεσπότης τήν από τής κρίσεως άσφάλειαν, και άποθάνη πρό τής προκατάξεως, άναγκάζεται ό διοικητής β) ύποδέχεσθαι τήν δίκην. ει δέ ήγγόνησεν ό έντολεύς^{ι)}, αυτός μὲν ούκ άναγκάζεται, βεβαιούται δέ ή δοθείσα άσφάλεια. "Ο δοθείς εις τό διαιρεθῆναι τά κοινά δοκεί δίδοσθαι και επί τῶ ένάγειν και έναγεσθαι, και έκάτερά δίδοται άσφάλεια.

ις'. στ) Πρὸ τής προκατάξεως άδειαν έχει ό δεσπότης, και δι' έαυτοῦ τήν δίκην ειπεῖν, και έναλλάξαι^{κ)} τόν έντολέα ήτοι τόν συνήγορον^{λ)}.

ιζ'. ζ) Μετά προκατάξιν δέ^{μ)} ό μὲν έναγόμενος και ό κληρονόμος αυτού δύναται τήν δίκην εις έαυτόν μεταγαγεῖν, ή άλλον έντολέα^{ν)}, τής αίτίας μέντοι διαγνωσθείσης. και οὔ μόνον αι προειρημέναι αίτιαι σκοποῦνται, άλλα και ήλικία.

ιη'. ο) Καί ιεροσύνη.

ιθ'. θ) "Η έάν^{ρ)} ύποπτός εστιν ό έντολεύς^{σ)}, ή δέσμιος, ή αίχμαλώτος, ή ύπό ληστῆς γέγονεν.

ια'. ι) "Η έγκληματικῶ ή χρηματικῶ δικαστηρίῳ, ή νόσῳ, ή μείζονι ιδίῳ ένασχολήται πρῶγματι^{τ)}, ύπερβαίνοντι τήν αὐτοῦ φροντίδα^{υ)}.

ια'. κ) "Η έξωρίσθη^{ζ)}, ή λανθάνη^{η)}, ή κρύπτηται^{θ)}, ή έχθρός μετά ταῦτα γέγονεν.

ιβ'. λ) "Η άρχιστείαν έσχε^{ω)} πρὸς τόν αντίδικον, ή κληρονόμος αυτού γέγονεν.

ιγ'. μ) "Η^{ξ)} μακρά άποδημία ή έτέρα όμοια αίτια έμποδίζη^{φ)}.

ιδ'. ν) "Εναλλάσσειται δέ και τοῦ διοικητοῦ αίτοῦντος.

ιε'. ζ) Ταῦτα δέ πάντα και εις τό πρόσωπον τοῦ έναγοντος παραφυλάσσειται. ει δέ αυτός ό έντολεύς^{α)} ή ό αντίδικος λέγει, τόν δεσπότην ψεύδεσθαι, παρὰ τῶ

IX. Aut si aegrotet, aut necessariam ob causam peregre proficiscatur. L. 9. D. III. 3.

X. Vel si hereditas, quae ad eum pervenit, eum occupat, vel quae alia iusta causa. Sed et si praesens sit dominus litis, L. 10. D. eod.

XI. Et cogi possit, procurator non compellitur. L. 11. D. eod.

XII. Interdum etiam ex his causis procurator cogitur: quid enim si dominus absit, et res tractu temporis peritura sit? L. 12. D. eod.

XIII. Sed hoc totum a cognitione pendet Praetoris. L. 13. D. eod.

XIV. Si postquam datus est procurator, capitalis inimicitia intercesserit, non cogitur iudicium accipere, nec committitur cautio iudicatum solvi. L. 14. D. eod.

XV. Si sciente et non contradicente procuratore dominus pro eo interposuerit cautionem iudicatum solvi, et defunctus sit ante litem contestatam, procurator iudicium accipere compellitur. Si vero id procurator ignoravit, ipse quidem non compellitur, committitur autem cautio interposita. Qui ad communi dividendo iudicium datus est, et ad agendum et ad defendendum videtur dari, et duplex cautio interponitur. L. 15. D. eod.

XVI. Ante litem contestatam dominus liberam potestatem habet, vel ut ipse iudicium accipiat, vel ut procuratorem aut advocatum mutet. L. 16. D. eod.

XVII. Post litem contestatam autem reus et heres eius vel in se litem transferre vel in alium procuratorem potest: causa tamen cognita: et non solum supradictae causae spectantur, sed et aetas: L. 17. D. eod.

XVIII. Et sacerdotium: L. 18. D. eod.

XIX. Vel si suspectus sit procurator, aut in vinculis, aut ab hostibus captus, aut in praedonum potestate: L. 19. D. eod.

XX. Vel iudicio publico privatove, vel morbo, vel maiore re sua occupetur curam eius superante: L. 20. D. eod.

XXI. Vel si in exilium mittatur, vel latitet vel occultetur, vel inimicus postea fiat: L. 21. D. eod.

XXII. Aut affinitate adversario iungatur, vel heres ei existat: L. 22. D. eod.

XXIII. Vel si longa peregrinatio vel alia similis causa impedimento sit. L. 23. D. eod.

XXIV. Mutatur autem etiam ipso procuratore postulante. L. 24. D. eod.

XXV. Haec autem omnia etiam in persona actoris observantur. Sed si ipse procurator vel adversarius dicat, dominum mentiri, apud Praetorem de eo L. 25. D. eod.

γ) Γαι. Fabr. Deest in Cod. Coisl. ζ) Ούλπ. Fabr. Deest in Cod. Coisl. α) Παῦλ. Fabr. Deest in Cod. Coisl. β) Sic Cod. Coisl. Fabr. διοικητής. c) Ούλπ. Fabr. Deest in Cod. Coisl. d) Παῦλ. Fabr. Deest in Cod. Coisl. e) Verba τὸν διοικητὴν γέγονεν ή κεφαλική έχθρα, ούκ άναγκάζεται, desunt in Cod. Coisl. Fabr. habet ea. f) τής Cod. Coisl. Deest ap. Fabr. g) Fabr. διοικητοῦ. h) Sic h. l. Cod. Coisl. et Fabr. i) Sic Cod. Coisl. Fabr. διοικητής. k) Theod. έναλλάσσειν. l) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. τὸν διοικητὴν ή τὸν συνήγορον. m) δέ Fabr. Cod. Coisl. omittit. Retinui auctoritate Digestorum. n) Fabr. διοικητήν. ο) Μοδεστίν. Fabr. Deest in Cod. Coisl. p) Cod. Coisl. έάν. Deest apud Fabr. q) Fabr. διοικητής. r) Sic Cod. Coisl. Fabr. ή δημοσίῳ ή ιδιωτικῶ δικαστηρίῳ, ή μείζονι, ή ιδίῳ ένασχολεύεται πρῶγματι. s) Verba ύπερβαίνοντι τήν αὐτοῦ φροντίδα habet Cod. Coisl. Desunt apud Fabr. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. έξωρισθη. u) Sic Cod. Coisl. Fabr. λανθάνει. v) ή κρύπτεται addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. w) Sic Cod. Coisl. Fabr. έσχεν. x) ή addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. y) Sic Cod. Coisl. Fabr. έμποδίζει. z) Fabr. praefigit Ούλπ. quod deest in Cod. Coisl. α) Fabr. διοικητής.

πρωίτωρι^{b)} περὶ τούτου ζητεῖται. ὑποπτος μέντοι γίνε-
ται ὁ ἐντολεύς^{c)}, σπύδων ἀλλοτρίᾳ δίκῃ ἐπιμείναι,
καὶ οὐκ ἀκούεται, εἰ μὴ ἄρα λέγει, βούλεσθαι μὲν
ἀποστήναι, μετὰ καθαρισμοῦ δὲ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως.
οὐκ ἀποκινεῖ δὲ τὸν ἐν πράγματι ἰδίῳ δοθέντα, οὐδὲ
τὸν θέλοντα παρακατασχεῖσει^{d)} τινὲν χροῖσασθαι·

L. 26.
D. III. 3.

κζ'. Εἰ μὴ καταβύλη αὐτῶ.

L. 27.
pr. D. eod.
κζ'. Ἄκοντος δὲ τοῦ ἐντολεύς^{e)} οὐκ ὀφείλει τινὰ
τῆς δίκης^{f)} μεταφέρειν, ἀλλὰ πάντα· εἰ γὰρ^{g)} μὴ ἐνετεί-
λατο τὴν δίκην ὁ δεσπότης^{h)}, ἢ τὸ πραχθὲν ἀπεδέξα-
το, οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον τὸ μεταγαγεῖν αὐτήνⁱ⁾. οὐτε
γὰρ ὑπέστι πρόκριμα. τὸ περὶ τοῦ ἐναλλαγῆναι τὸν
ἐντολεύ^{k)}, τῆς διαγνώσεώς ἐστι τοῦ^{l)} πρωίτωρος.

§. 1. Εἴτε ὁ δεσπότης τῆς δίκης^{m)}, εἴτε ἐντολεύςⁿ⁾ αὐ-
τοῦ λάβῃ τὴν ἐπὶ ἐκπληρώσει τῶν κριθησομένων^{o)}
ἀσφάλειαν, καὶ μεταγάγῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ δεσπότης τὴν
δίκην, ἢ εἰς ἕτερον ἐντολεύ^{p)}, ἢ αὐτὸς ὁ ἐντολεύς ἕτε-
ρον δὴ ἐντολεύ, καὶ βεβαιωθῇ ἢ δοθεῖσα ἀσφάλεια,
τῷ δεσπότη ἁρμόζει ἡ ὁρισθεῖσα ἐπερώτησις^{q)}, τῆς
ἀπεντεύθεν ἤδη παντελῶς ἀργούσης, ἐνθα ὁ ἐντολεύς
ἐπρωώτησεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζῆτει κεφαλ. κζ'. Ζῆτει κεφ. ιθ'. θεμ. β. καὶ τοῦ μγ'.
θεμ. ζ'.

ἢ δοθεῖσα ἀσφάλεια] ἢ iudicatum^{r)} solvi.

ἢ ὁρισθεῖσα] ἢ utilis^{s)}.

τῆς ἀπεντεύθεν] τῆς directae.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Λινατὸν μὲν ἔστιν εἰπεῖν, ὡς τεθεματίσται, ὅτι ὁ πρω-
τότυπος ἀπὸ τοῦ προκουράτωρος ἐξ ἐνλόγων δηλοῦσι αἰτιῶν
μετὰ προκαταξὴν μετέστησε τὴν δίκην εἰς ἕτερον, ἢ καὶ ὁ προ-
κουράτωρ δίνεται γὰρ καὶ ἐπὶ δίκῃ προβληθεῖς προκουρά-
τωρ ἕτερον δίδουσι προκουράτωρα, μετὰ προκαταξὴν μέντοι,
ὅτε κύριος γίνεται τῆς ἀγωγῆς, ὡς ἀνήκεται βιβλ. β. τοῦ
κώδ. τίτλ. ιγ'.^{t)} διατ. η'. καὶ κ. συναρθεῖ δὲ αὐτῶ καὶ τὸ κεί-
μενον ἐν τῷ ζ'. τῶν δὲ ὀρθῶς βιβλίῳ τίτλ. α'. διγ. η'. εἴτε
ἀπὸ τοῦ δεσπότη ἢ τοῦ κυρίου τῆς δίκης προκαταξάμε-
νον καὶ λαβόντος τὴν ἰουδικατὸν σόλου, εἴτε ἀπὸ τοῦ προ-
κουράτωρος, ὡς αὐτοῦ προκαταξὴν ποιησαμένου, καὶ τὴν
ἰουδικατὸν σόλου λαβόντος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ οὕτως
οὐδ' ἦτορ καταδίκης γινόμενης ἐκείνῳ κομμυτεύεται ἢ ἰουδι-
κατὸν σόλου ἐκ στυπουλάτου^{u)}, ὅστις ἰδικῶς ἐπρωώτησε, τουτ-
έστιν, εἴτε τῷ πρωτότυπῳ ἐπρωώτησαντι, εἴτε τῷ προκουρά-
τωρι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Οὐλπιανὸς λέγων ἐπάγει ἀπροσδιο-
ρίστως, μὴ ἀμφιβάλλειν τὸν Μάρκελλον, ὅτι κομμυτεύεται^{v)}
ἢ ἐκ στυπουλάτου^{w)} τὴν δὲ κομμυτεύεται, οὐκ εἶπεν. ὁ δὲ εἴτε
ὁ πρωτότυπος ἐπρωώτησεν, αὐτῶ^{x)} κομμυτεύεσθαι^{y)}, εἴτε
ὁ προκουράτωρ ἐπρωώτησεν, αὐτῶ τῷ προκουράτωρι κομμυτεύ-
εσθαι. ἀμελεῖ καὶ εὐθύς ἐπιφέρει λέγων, ὅτι τότε δὲ αὐτῶ,
καθὰ εἴρηται, κομμυτεύεται, ὅτε αὐτὸς ἐπρωώτησεν. εἰ καὶ
τῷ προκουράτωρι τοῦτον, ὡς εἴρηται, κομμυτεύεται, ὅμως τῷ
δεσπότη ἢ τοῦ κυρίου^{z)} τῆς δίκης οὐκίως ἢ ἐκ στυπουλάτου παρ-
έχεται, καὶ ἔστιν αὐτοῦ προκουράτωρος τὴν διεκτικὴν ἔχοντος
προσιμώτερος, ὡς τὸ ἐξῆς δηλοῖ διγ. κεφ. ἐάν ἀλλάξω τὸν
προκουράτωρα μου καὶ δῶ ἕτερον, ἢ ἐγὼ κινήσω τὴν δίκην,

quaeritur. Suspectus tamen fit procurator, qui in
aliena lite perseverare affectat, et non auditur, nisi
dicat, se procuracione quidem desistere, sed salva sua
existimatione. Non removet autem eum, qui in rem
suam procurator datus est, neque eum, qui retentione
aliqua uti velit :

XXVI. Nisi dominus ei solvat.

XXVII. Invito autem procuratore dominus trans-
ferre quaedam iudicio non debet, sed omnia: nam si
dominus litem non demandaverit, neque quod gestum
est, ratum habuerit, non est necessaria iudicii trans-
latio: nullum enim praeiudicium subest. De mutando
autem procuratore cognitio Praetoris est.

Sive dominus litis, sive procurator eius satis ac-
ceperit iudicatum solvi, et in se dominus iudicium
transferat, vel in alium procuratorem, vel ipse pro-
curator alium dederit procuratorem, et committatur
cautio interposita, domino competit definita ex stipu-
latu actio, directa iam penitus cessante, cum procu-
rator stipulatus est.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 86. Quaere cap. 19. them. 2. et cap. 43.
them. 6.

satis datio] iudicatum solvi.

definita] utilis.

quae inde nascitur] directae.

INTERPRETATIO.

Licet quidem dicere, ut species proposita est, princi-
palem iustis videlicet ex causis, post litis contestationem
a procuratore litem in alium transferre; vel etiam pro-
curatorem in alium procuratorem (potest enim procu-
rator in litem datus alium constituere procuratorem,
post litem nempe contestatam, quando actionis dominus
fit, uti dictum est lib. 2. Cod. tit. 13. const. 8. et 20.
concinat vero huic textus lib. 6. qui est de Rebus, tit. 1.
dig. 8.); sive dominus ipse litem fuerit contestatus, et iu-
dicatum solvi satis acceperit, sive procurator litis con-
testationem fecerit, et iudicatum solvi satis acceperit
in iudicio. Et sic non minus condemnatione facta ipsi
committitur cautio iudicatum solvi ex stipulatu, qui
specialiter stipulatus est, id est, vel principali stipu-
lanti, vel procuratori. Propterea Ulpianus etiam indefi-
nite dicendo infert, non dubitare Marcellum, quin
committatur stipulatio: cui autem committatur, non
dixit: scilicet si principalis stipulatus est, ipsi committi:
si procurator stipulatus est, ipsi procuratori committi.
Nam paulo ante dixerat, tunc ipsi, sicut dictum est,
committi, cum ipse stipulatus est. Quamvis igitur pro-
curatori, uti diximus, commissa sit stipulatio, domino
tamen litis datur utilis ex stipulatu actio, et praefere-
tur procuratori directam actionem habenti, ut sequens
dig. docet. Si procuratorem meum mutavero, et alium
dedero, vel ipse litem egero, aut ab initio agens pro-
curatorem dedero, actio mihi iudicatum solvi ex stipu-

b) Fabr. addit τά. Deest in Cod. Coisl. c) Fabr. διοικητής. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. κατασχέσει. Sed παρακατα-
σχέσεις retentionem bene exprimit, cum κατὰσχέσεις solam detentionem significet. e) Fabr. διοικητοῦ. f) τῆς δίκης Cod. Coisl.
Deest apud Fabr. g) γὰρ Cod. Coisl. Deest apud Fabr. h) Sic Cod. Coisl. Fabr. ὁ δεσπότης τὴν δίκην. i) αὐτήν Cod.
Coisl. Deest apud Fabr. k) Sic Cod. Coisl. Fabr. διοικητήν. l) τοῦ Cod. Coisl. Deest in edit. Fabr. m) τῆς δίκης Cod.
Coisl. Deest apud Fabr. n) Fabr. ὁ διοικητής. o) Sic Cod. Coisl. Fabr. κριθέντων. p) Basilica (Fabr.) διοικητήν et sic
in seqq. R. Hic rursus incipiunt Cod. Leidensis, quo Ruhnkenius usus est, et Cod. Haen. q) Basilica (Fabr.) exhibent cum
haec varietate: ἢ οὐκίως ἐπρωώτησις, τῆς διεκτικῆς παντελῶς ἀργούσης. R. Cod. Coisl. ut in textu. r) Cod. Haenel. iudicati.
s) Cod. Haen. utilis. t) Cod. Haen. τίτλ. ιβ'. u) Cod. Haen. τῇ ἐκ στυπουλάτου. Lineola est sub τῇ, ni fallor, ut significetur,
esse illud τῇ delendum. v) Cod. Haen. post ὅτι κομμυτεύεται addit ἢ ἐκ στυπουλάτου. τινὲν δὲ κομμυτεύεται, οὐκ εἶπεν.
Haec desunt in Cod. Leidensi exceptis verbis οὐκ εἶπε, quibus Ruhnkenius novam incipit periodum. w) Cod. Leidensis αὐτόν.
Quod et Ruhnkenius in textu habet. Notat tamen Ruhnkenius, Schellingam recte legere αὐτῶ. Etiam Cod. Haen. αὐτόν. Sed
legendum αὐτῶ, quod in textum recepi. x) Post κομμυτεύεσθαι Cod. Haen. addit: εἴτε ὁ προκουράτωρ ἐπρωώτησεν, αὐτῶ τῷ
προκουράτωρι κομμυτεύεσθαι. Desunt haec in Cod. Leidensi et editione Ruhnkeniana. In textum recepi. y) Cod. Haen.
τῷ κυρίῳ.

ἢ ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ κινήσας δώσω προκουράτωρα, δίδοται μοι ἢ τὸ ἰουδικάτον^{z)} σόλου ἐκ στυπουλάτου, εἴτε ἐμοὶ ἐκομμιτεύθῃ, διρέκτα, εἴτε τῷ προκουράτῳ, οὐτίλλα, ἀργούσης τῆς διρέκτας.

κῆ. Καὶ ἡ περὶ ἀπαιτήσεως^{a)} τῶν κρηθισομένων^{b)} ἀσφάλεια^{c)} τοῦ ἐντολέως^{d)} δικασαμένου, τῷ δεσπότη ἀρμόζει. εἰ δὲ καὶ ἄκοντος αὐτοῦ κινήσει ὁ ἐντολέως^{e)} ἀπὸ τῆς δοθείσης ἀσφαλείας, τὴν περὶ τῆς ἀπαιτήσεως ἀγωγὴν οὐδὲν ἤτιον ὁ δεσπότης κινεῖ· ὅθεν ὁ ἐντολέως κινῶν ἐκβάλλεται παραγραφῆ, εἰ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ ἐστίν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

καὶ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως] Ζήτει βιβλ. λζ'. τίτλ. θ'. κεφ. ε'. θεμ. α'. περὶ ἐπιτροπῶν.

δοθείσης ἀσφαλείας] τῆς iudicatum^{f)}.

τὴν περὶ] τὴν iudicatum.

οὐδὲν ἤτιον ὁ δεσπότης κινεῖ] Ζήτει τὸ λ'. κεφ. καὶ βιβλ. θ'. τίτλ. α'. κεφ. νθ'.

ΑΛΛΟ^{g)} ΣΧΟΛΙΟΝ.

εἰς τὴν μέλλουσαν^{h)} δίκην καὶ ἐφ' ἡμέρανⁱ⁾ καὶ ὑφ' αἴρεσιν] Μέλλουσαν δίκην νοεῖ τὴν μῆτα προκαταρχεῖσιν, ἢν οἶεται ὁ πρωτόντος κινήθῃ καὶ αὐτοῦ, οὐχ ἢν οὔτε οἶδε, οὔτ' ἀρμόσαι αὐτῷ ὑπολαμβάνει. ἄλογον γὰρ πάντῃ περὶ δίκης, ἢν οὐκ οἶεται ἀρμόσαι αὐτῷ, δίδοιαι ἐντολέα.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Δύναται γὰρ μετὰ προκαταρχεῖν, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. ιβ'. διγ. η'. κβ'. κγ'. καὶ βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'. διγ. η'.

Καὶ ἡ^{k)} δάμνη ἰμφέκτι ἐν τῷ τέλει τοῦ ιγ'. διγ. τοῦ β'. τίτλ. τοῦ λθ'. βιβλ.

ἀσφάλεια τοῦ ἐντολέως] Τοῦ ἡμετέρου προκουράτωρος ἐπερωτήσαντος τὴν ἰουδικάτον σόλου, δίδοται μοι τῷ προβλλομένῳ μετὰ καταδίξην οὐτίλλα ἐκ στυπουλάτου, ὡς περὶ καὶ αὐτῆ^{l)} οὐτίλλα ἢ ἰουδικάτον παρὰ τοῦ νόμου. βλέπε, πῶς εἶπον, οὐτίλλα ἐκ στυπουλάτου δίδοται μοι τῷ πρωτοτύπῳ· ἢ γὰρ διρέκτα ἐκ στυπουλάτου ἀρμόζει μὲν τῷ προκουράτῳ, καθότι τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπηρώτησεν. εἰ δὲ ταύτην κινήσει παρὰ γνώμην ἐμὴν, δίδοται μοι οὐδὲν ἤτιον ἢ οὐτίλλα ἐκ στυπουλάτου. καὶ εἰκοτος κινῶν τὴν διρέκταν ὁ προκουράτωρ, ἐκβάλλεται παραγραφῆ, ὡς περὶ καὶ ἐνθα τὴν ἰουδικάτον κινεῖ, μὴ δοθεὶς in rem suam προκουράτωρ, μῆτε ἰδικῶς ἐπ' αὐτῇ τῇ ἰουδικάτον προβληθείς^{m)} ὁ προκουράτωρ. ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐάν ὁ τοῦ ἴσου προκουράτωρ τὴν ἰουδικάτον σόλου παρασχη, καὶ αὐτοῦ τοῦ προκουράτωρος, καὶ οὐ κατὰ τοῦ προβλλομένου αὐτοῦⁿ⁾ προκουράτωρα, κομμιτεύεται ἢ ἐκ στυπουλάτου. εἰ δὲ καὶ ὁ δεφένσωρ ὁ ἐμός, τούτεστιν ὁ δίξμα μανδάτου δεφένειων, παρασχη τὴν ἰουδικάτον σόλου ἑκνοδοσίαν, καταδίξην γνωμένης οὐ δίδοται κατ' ἐμοῦ, καταδικασθέντος τοῦ ἡμετέρου δεφένσωρος^{o)}. ἀνύγνωθι δὲ πάντως τὸ λβ'. καὶ ζα'. διγ. τοῦ παρόντος τίτλ. ν').

ἘΡΜΗΝΕΙΑ^{q)}.

Ἐάν ὁ προκουράτωρ μου ἀπαιτήσῃ τὴν ἰουδικάτον σόλου, οὐ κινεῖ^{r)} αὐτὴν ἄκοντος μου, ἀλλ' ἐκβάλλεται παραγραφῆ, ὡς περὶ οὔτε τὴν ἰουδικάτον μὴ ὦν in rem suam, ἢ ἐπὶ τούτῳ προβληθείς. ἐάν ὁ προκουράτωρ μου δῶ τὴν ἰουδικάτον σόλου, οὐ κινεῖται κατ' ἐμοῦ. εἰ δὲ ὁ δεφένσωρ, οὔτε^{s)} ἰουδικάτον σόλου, οὔτε ἰουδικάτον.

latu datur, sive mihi commissa sit, directa, sive procuratori, utilis, cessante prorsus directa.

XXVIII. Et satisfactio iudicatum solvi, cum procurator iudicium suscepit, domino utilis est. Sed etsi eo invito procurator ex satisfactione egerit, actionem de iudicato solvendo nihilominus dominus instituit. Unde procurator agens repellitur exceptione, nisi in rem suam datus est.

L. 28. D. III. 3.

SCHOLIUM.

et satisfactio de iudicato solvendo] Quære lib. 37. tit. 9. cap. 5. them. I. de Tutoribus.

satisfactione] iudicatum solvi.

actionem ex stipulatu] iudicatum solvi.

nihilominus dominus instituit] Quære cap. 30. et lib. 9. tit. 1. cap. 59.

ALIUD SCHOLIUM.

ad litem futuram, et in diem, et sub conditione] Futuram litem intellige nondum contestatam, quam principalis adversus se motum iri putat, non quam neque novit, neque ad se pertinere suspicatur. Nam absurdum plane esset, propter litem, quam ad se non pertinere putet, procuratorem dare.

ANONYMI.

Potest enim post litis contestationem, ut lib. 2. tit. 12. dig. 8. 22. 23. et lib. 17. tit. 1. dig. 8.

Et damni infecti actio, ut in fine dig. 18. tit. 2. lib. 39.

cautio procuratori praestita] Procuratore meo stipulante iudicatum solvi, mihi, qui procuratorem constitui, post condemnationem datur utilis ex stipulatu actio, sicut et ipsa utilis iudicati ex lege. Vide, quomodo dixerim, mihi principali utilem ex stipulatu actionem dari. Nam directa ex stipulatu competit procuratori, quod ipse ab initio stipulatus est. Quodsi ea, me invito, egerit, nihilominus mihi utilis ex stipulatu datur. Et, uti par est, movens directam procurator, exceptione repellitur: sicut etiam contingit, cum agit iudicati non in rem suam datus, nec ad eam rem procurator factus. E contrario si rei procurator iudicatum solvi satisfecerit, contra ipsum procuratorem, non adversus eum, qui ipsum procuratorem constituit, ex stipulatu actio datur. Sed et si defensor meus, id est, qui absque mandato defendit, praestiterit iudicatum solvi cautionem, condemnatione facta, non datur contra me actio, cum defensor meus sit condemnatus. Lege omnino dig. 31. et 61. huius tit.

INTERPRETATIO.

Si procurator meus iudicatum solvi satis acceperit, ex ea stipulatione non agit, me invito, sed exceptione repellitur; sicuti nec iudicati agit non in rem suam datus, nec ad eam rem procurator constitutus. Si procurator meus iudicatum solvi satisfecerit, adversus me actio non datur. Sed et si defensor meus iudicatum solvi satisfecerit, neque iudicatum solvi, neque iudicati actio adversus me datur.

z) Cod. Haen. ἢ τῆς ἰουδικάτου. a) Sic Cod. Haen. et Coisl. Ad marginem Cod. Haen. ad verba καὶ ἡ περὶ ἀπαιτήσεως scriptum est ἢ ἰουδικάτου. Fabr. ἢ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως omissio καὶ. b) Cod. Coisl. et Fabr. κρηθίστων. c) ἀσφάλεια deest apud Fabr. Habet Cod. Coisl. d) Fabr. διοικητοῦ. e) Fabr. διοικητής, et sic fere semper pro ἐντολέως, uti et Cod. Coisl. et Haen. et Ruhk. habent. f) Cod. Haen. τῆς iudicatis. g) Ἄλλο Cod Haen. omittit. h) Hoc scholium loco suo motum pertinet ad L. 3. D. h. t. R. i) Cod. Haen. ὑπὸ ἡμέραν καὶ ὑπὸ αἴρεσιν. k) Ante verba καὶ ἡ δάμνη in Cod. Haen. inscriptio τοῦ ἄνωμου repetitur. l) Cod. Haen. αὐτός. m) Cod. Haen. προβληθῆ. n) Cod. Haen. αὐτοῦ. Sed supra v est v scriptum. o) Cod. Haen. δεφένσωρος. p) Cod. Haen. post τίτλ. addit κεφάλαιον, nec tamen omisit antea διγ. quod omnino faciendum fuit, si lectio κεφάλαιον substituitur. q) Haec inscriptio deest in Cod. Haen. r) Cod. Haen. κινεῖται. Male. s) Bene Schellinga noster post vocem δεφένσωρ interpungit, et leviter corrigit ἰουδικάτου pro ἰουδικάτον. Unde optima existit sententia, modo subintelligantur simul, quae ex praecedente periodo commode subintelligi possunt. R.

ΤΟΤ ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

Εἴρηται βιβλ. μζ'. τίτλ. γ'. διγ. πς'. οἱ τῷ τῆς δίκης προκουράτωρι οὐ κωλῶς καταβάλλεται, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ ἐδόθη οὔτε γὰρ ἔχει τὴν ἰουδικαίου. ἀνάγνωθι τοῦ αὐτοῦ τίτλ. διγ. ιβ'. καὶ μθ'. οἱ δὲ ἡ ἰουδικαίου οὐκ ἀρμόζει τῷ προκουράτωρι ἢ κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ δεσπότη καὶ κατ' αὐτοῦ, εἴρηται μετὰ διαστίξεως διγ. ξα'. τοῦτου τίτλ. καὶ βιβλ. β'. τοῦ κωδ. τίτλ. ιγ'. 4) διατ. κς'.

- I. 28. Εἴτε δὲ ὁ ἐντολεύς⁴⁾, εἴτε διεκδικητής⁵⁾ δῶ τὴν ἐπὶ τῆ⁶⁾ ἐκπληρώσει ἀσφάλειαν, οὐ βεβαιούται κατ' ἐμοῦ· ἐπὶ δὲ τοῦ διεκδικητοῦ⁷⁾, οὔτε τῆ καταδίχη ἐνέχομαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἄνωθεν εἶπε περὶ τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἰουδικαίου σόλου· νῦν δὲ περὶ τοῦ διδόντος τὰ ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας παραβληθείσης. ἐνέχεται δὲ τῆ ἰουδικαίου μόνῃ· ἀλλ' εἰ καὶ βεβαιούται κατ' ἐκείνου, ὁμοῦ αὐτὸς ὑπόκειμαι τοῖς καταβαλοῦσιν, ὡς τὸ τέλος τοῦ α'. θεμ. τοῦ λα'. κεφ.

ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκδικητοῦ⁷⁾] Ἀνάγνωθι διγ. λα'. μθ'. ξα'. τοῦτο ἐνθα α) ἐδικάσατο α) καὶ κατεδικάσθη, τούτῳ τῷ ἐνάγεσθαι τῆ ἰουδικαίου. χωρὶς γὰρ μανδαίου τοῦ πρωτοτύπου ἐδεφένδυσεν αὐτόν. ἐνθα δὲ β) οὐκ ἐδικάσατο, δέδωκε μέντοι μόνῃ ἀσφάλειαν, δίδωσι τὸ ἐκ τῆς παραβάσεως πρόστιμον κατὰ τὸ μθ. κεφ. τοῦτο δὲ ἵνα μὴ ἐξεπίτηδες πολυπραγμονίαις ἀνθρώπων καὶ κακοῖς ποιῶσιν in rem suam προκουράτωρας φθόνῳ τῶν ἀντιδίων ἐπὶ κατατριβῇ αὐτῶν σπεύδοντες.

- I. 29. xθ'. ε) Ἐξέστι τῷ ἐνάγοντι⁴⁾ ἢ τῷ δεσπότη τῆς δίκης⁵⁾ ἐνάγειν, ἢ τῷ ἐντολεῖ⁶⁾.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Αἰνῶται μὲν καὶ ῥεός in rem suam προβάλλεσθαι προκουράτωρα. ἐν τῷ ἄκτορι μὲν τοι ἔστιν, εἴτε βούλεται κατὰ τοῦ προκουράτωρος κινεῖν τὴν ἀγωγὴν, εἴτε κατὰ τοῦ πρωτοτύπου ταύτην γυμνάζειν. σημειῶσαι οὖν, διὰ τοὺς κακοπραγμονίαις οἱ δύνανται οἱ ἄκτορες διὰ μεθόδου κωλύσαι τὸ δοθῆναι παρὰ τοῦ ῥεού in rem suam προκουράτωρα.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Εἰ μὴ ὅρα τοῦ φαμίλιας ἐρισκόνδαι κινουμένον ὁ δικστής ἐν τῶν κληρονόμων τὴν δεφενσίονα ἐπὶ γαγεν⁸⁾, ὡς βιβλ. ι. τίτλ. β'. διγ. γ'. ὁ καὶ ἀνάγνωθι. ὁμοιον⁹⁾ τοῖς ἐνταύθα βιβλ. ιβ'. τίτλ. ιδ'. διγ. μ'. ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. ζ'. διγ. δ'. θεμ. γ'.

- I. 30. λ'. 1) Ὁ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ^{κ)} ἐντολεύς¹⁾ ἐπιζητεῖν δύναται τὰς³⁾ τῆς δίκης δαπάνας ἀπολαβεῖν διὰ τῆς ψήφου²⁾, ἐν ᾧ ἄπορος ἔστιν ὁ δεσπότης.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι διγ. κς'.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ τοῦ ἄπορος προκουράτωρ μὴ ἂν in rem suam δύναιται τὰ γενόμενα περὶ τὴν δίκην ὑπ' αὐτοῦ δαπάνηματα αἰτεῖν, ὡς ἔχον τὴν διοικητικὴν ἰουδικαίου, καὶ ἵνα ἐκ ταύτης γένηται αὐτῷ τὸ ἰκανόν, ἐν ᾧ ὁ τῆς δίκης κύριος ἄπορος ἔστι, καὶ οὐ δύναται αὐτῷ ποιῆσαι τὸ ἰκανόν. σημειῶσαι διὰ τὸ ἀδιαισθητικῶς εἰρημένον ἐν τῷ κεφ. διγ.

1) Cod. Haen. τίτλ. ιβ'. 2) In Cod. εἴτε δὲ ὁ ἐντολεύς desunt. Fabr. habet, sed pro ἐντολεύς, ut solet, διοικητής. Cod. Haen. ad marg. ὁ προκουράτωρ. 3) Cod. Coisl. et Fabr. εἴτε δὲ διεκδικητής. 4) τῆ deest ap. Fabr. 5) Fabr. ἐκδικητοῦ. 6) Cod. Haen. verbis ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκδικητοῦ scholio praefixis haec addit: οὔτε τῆ καταδίχη τῆ ἰουδικαίου. 7) Cod. Haen. ἐνθα δικάσαι, sed ad marginem scriptum est ἐδικάσατο. Ruhn. τοῦτο ἐδικάσατο. 8) Hoc scholium, quod nullam ex eo sententiam elicere poteram, ἀνεομήνευτον reliqui. Videant acutiores. R. Equidem me acutiorum quam Ruhnkenium haberi nolo; nihilo scilicet puto, sensum hand ineptum elici posse, modo legas eum Cod. Haen. τοῦτο, ἐνθα ἐδικάσατο, et paulo post pro τὸ ἐνάγεσθαι, τῷ ἐνάγεσθαι, ubi suppleendum videtur, οὐκ ἐνέχομαι. 9) γὰρ Ruhnkenius. Cod. Haen. melius δέ. c) In Cod. Haen. praefigitur Idem. d) Cod. Haen. τῷ ἐναγομένῳ. Altera lectio ἐνάγοντι ad marginem scripta est. e) τῆς δίκης habent reliqui omnes. Deest apud Fabr. f) Post verba ἢ τῷ ἐντολεῖ Cod. Haen. spatio intermisso haec addit: ἦτοι τῷ ἐν ἔμ suam. g) Cod. Haen. ἐπίοισεν. Sed ad marginem: ἐπὶ γαγεν. h) Cod. Haen. ὁμοιον, lineola sub τ, quae declarat, hanc syllabam delendam esse. i) Cod. Haen. capiti 30. praefigit Paulu. k) Ad verba ἐν πράγματι ἰδίῳ in margine Cod. Haen. legitur: in rem suam. l) Fabr. ut fere semper διοικητής. m) τὰς inserui ex edit. Fabrotiana, licet in reliquis omnibus desit. n) Id est ex iudicatione. Nonnulli Codd. et in his Campanensis: ex iudicati actione. R.

ENANTIOPHANIS.

Dictum est lib. 46. tit. 3. dig. 86. litis procuratori non recte solvi, nisi ad hoc datus sit. Neque habet actionem iudicati. Lege huius tit. dig. 12. et 49. Actionem vero iudicati non competere procuratori, aut contra eum, sed domino et contra eum, dictum est cum distinctione dig. 61. huius tit. et lib. 2. Cod. tit. 13. const. 27.

Sive autem procurator, sive defensor iudicatum solvi satisdederit, stipulatio adversus me non committitur. Cum autem defensor satisdederit, nec iudicati teneor.

SCHOLIUM.

Superius dictum est de eo, qui iudicatum solvi satis accepit: nunc dicendum de eo, qui iudicatum solvi satisdedit. Sola vero iudicati actio adversus me datur: sed et si contra eum stipulatio committitur, ipse tamen teneor solventibus, sicut in fine them. 1. cap. 31.

cum autem defensor satis dederit] Lege dig. 31. 49. 61. Hoc, ubi litigavit et condemnatus est defensor, id est tunc actione iudicati non teneor. Nam sine mandato rei principalis eum defendit. Ubi autem defensor non litigavit, dedit tamen solam cautionem, praestat defensor poenam propter violatam cautionem secundum cap. 45. Hoc autem, ne de industria homines curiosos et malignos in rem suam procuratores faciant, invidia adversariorum ad interitum eorum agentes.

XXIX. Actori licet vel litis dominum convenire, vel procuratorem.

INTERPRETATIO.

Potest quidem et reus in rem suam procuratorem dare. Actori vero licet, vel contra procuratorem agere, si velit, vel contra principalem. Observa autem, posse actores propter homines improbos ratione aliqua impedire, ne reus det procuratorem in rem suam.

ANONYMI.

Nisi in iudicio familiae eriscundae iudex uni ex heredibus defensionem obtulerit, ut lib. 10. tit. 2. dig. 3. quod lege. Similia iis, quae hic traduntur, reperies lib. 12. tit. 14. dig. 40. Lege lib. 4. tit. 7. dig. 4. them. 3.

XXX. Procurator non in rem suam datus impensas, quas in litem fecit, desiderare potest ex iudicatione, si litis dominus solvendo non sit.

SCHOLIUM.

Lege dig. 26.

INTERPRETATIO.

Actoris procurator non in rem suam datus impensas a se in litem factas repetere potest actione iudicati directa, et ut ipsi ex ea satisfiat, si litis dominus non sit solvendo, nec ei satisfacere possit. Observa hoc, quia indistincte dictum est in. . .

λα. ο) 'Εάν τις ως έντολές καταδικασθής έξ ολοκλήρον κληρονομήση τού πρωτοτύπου, ένάγεται τή καταδίκη· εϊ μέντοι εις μέρος έκληρονόμησε P), και τὸ πᾶν κατάβαλεν Q), έχει τήν περί έντολής άγωγήν, εϊπερ έντείλατο αὐτῷ καταβαλεῖν R), ή τήν περί τῆς S) διοικήσεως τῶν πραγμάτων άγωγήν U). κᾶν μηδέ V) γέγονε κληρονόμος, τὰς αὐτὰς άγωγὰς έχει καταβαλῶν.

Μιάς δίκης οὔσης πολλῶν προσώπων δύνανται πολλοὶ δίδοσθαι έντολεῖς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

τοῦ πρωτοτύπου] τοῦ προβαλλομένου.

τῆ καταδίκη] τῆ ἰουδικαίου.

Σημείωσαι, ποτε και ὁ έντολές ένάγεται τῆ ἰουδικαίου, εϊ μέντοι εις μέρος έκληρονόμησε. άνάγνωθι διγ. ζα.

τῆς διοικήσεως] εϊ μη έντείλατο.

μιάς δίκης οὔσης] άνάγνωθι βιβλ. . . τίτλ. ιδ. διγ. β. τί γάρ, ότι πολλοὶ τινεσ μίαν και τήν αὐτήν έχουσιν άγωγήν;

πολλοὶ δίδοσθαι έντολεῖς] Ἐκάστου αὐτῶν ἰδιῶν δίδοντας προκουράτωρα.

ΕΡΜΙΝΕΙΑ.

Ὁ προκουράτωρ καταδικασθής, και κληρονόμος τοῦ προβαλλομένου γενόμενος, οὐ δύναιται παραιτεῖσθαι τιν τῶν ἰουδικαίου κατ' αὐτοῦ κινουμένην. βλέπε πῶς εἶπεν V) τὴν ἰουδικαίου σόλου, ἢν αὐτὸς ὁ προκουράτωρ εἶν επερωτηθῆ, ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ τοῦ προκουράτωρος, κᾶν μη κληρονομήσῃ τῶν δικαίων τοῦ ἀπελθόντος, ὡς ἔγνωσ πρὸς τῷ τέλει τοῦ κη. διγ. ένάγεται οὖν, ὡς εἶπον, ὁ καταδικασθής προκουράτωρ τῆ ἰουδικαίου, κληρονομήσας τῶν δικαίων τοῦ ἀπελθόντος. ταῦτα ἐν τῷ κληρονόμῳ γέγονεν εἰς ὀλοκλήρον τοῦ προβαλλομένου αὐτῶν W) προκουράτωρα. εἰ γάρ μεθ' ἑτέρου γέγονε κληρονόμος, αὐτὸς τὰ ἐν τῆς ἰουδικαίου κατάβαλεν, εἰ μὲν και τοῦτο αὐτῷ έντείλαται παρὰ τοῦ τελευτήσαντος, ἵνα καταβάλῃ, δύναται και τῶν συγκληρονομήων αὐτοῦ πρὸς ἐρεδιτάρια παρὰ τὴν μανδάτου κινεῖν. εἰ δὲ μη καιτὰ μανδάτου τοῦ τελευτήσαντος τοῦτο πεποιήκην, έχει καιτὰ τῶν συγκληρονομήων τὴν gestorum negotiorum, ὡσπερ εἰ και μηδέ ὅλων αὐτὸς κληρονόμος ἐγράφη, και οὕτως γάρ καταβαλῶν έχει καιτὰ τῶν κληρονομήων τοῦ τελευτήσαντος τὴν μανδάτου ἢ τὴν negotiorum gestorum.

Ἐρωτήσις: πῶς εἶπας, ότι προκουράτωρ κληρονομήσας τῶν δικαίων τοῦ έντείλαμένου, και καταδικασθής, οὐ καλῶς παραιτεῖται τὴν ἰουδικαίου; τί γάρ εἰ μη έκληρονόμησεν, οὐκ άνάγκη εἶχεν αὐτὴν ὑποδέξασθαι, και τοι ἔγνωεν πρὸς τῷ τέλει τοῦ κη. διγ. ότι καιτὰ τοῦ δεφενδένσαντος ἢ ἰουδικαίου παρέρχεται X); πῶς οὖν αὐτὴν παραιτεῖται μη κληρονομήσας τὸν πρωτότυπον, ἀεὶ τῆς ἰουδικαίου ἀρμόζονσης καιτὰ τοῦ δεφενδένσαντος; τὴν ἰουδικαίου τότε νόησον, ὅτε κριθίς ἐστὶ δεφένσω, τουτέστι ὅτε δίχα μανδάτου τὴν ἰουδικαίου σόλου δεδοκίς ἐδεφένδυσεν. ὁ γάρ καιτὰ μανδάτου δεφενδένσας οὐκ ἀεὶ καιτέχεται τῆ ἰουδικαίου, ἀλλ' ἐκ φανερῶν αἰτιῶν, ὡς μανθάνεις ἐν τῷ ζα. διγ. τοῦ παρόντος τίτλ. ὡστε τὸ εἰρημένον ένταῦθα, ότι ὁ προκουράτωρ κληρονομήσας τὸν πρωτότυπον οὐ καλῶς παραιτεῖται τὴν ἰουδικαίου, νόησον περὶ τοῦ καιτὰ μανδάτου δεφενδένσαντος, ὡς ένταῦθά φησιν ὁ Οὐλπιανός. πρόσθε γάρ τῷ ἡντιῷ έχοντι οὕτως, eum procuratorio nomine condemnatus esset Y). προκουράτωρ δὲ οὐκ ἔστιν, εἰ μη ὁ καιτὰ μανδάτου κινῶν ἢ ένάγόμενος, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ τίτλου οὗ παραδέδοται.

Ὁ δύο δίδους διαφόροις καιροῖς έντολεῖς, διὰ τοῦ δευτέρου δοκεῖ κωλύειν τὸν πρώτων.

ο) In Cod. Haen. capiti 31. praefigitur Ulpianu. p) Cod. Coisl. έκληρονόμησεν. q) Basilica (Fabroti) male κατάβαλεν. R. Cod. Coisl. κατάβαλεν. r) Sic et Cod. Coisl. Fabr. έντείλατο καταβάλλειν. s) τῆς deest in Cod. Coisl. t) Cod. Haen. άγωγῆς. Sed litera r scripta est supra literam s. u) Cod. Coisl. et Fabr. κᾶν δὲ μη. v) Haec addit Cod. Haen. Desunt haec verba cum usque ad πῶς εἶπεν apud Ruhnkenium. Hunc locum ceterum Ruhnkenius obscurum et male affectum dicit et vult eum a doctioribus expediri. Nunc vero ex Cod. Haen. melius se lectio huius loci habet, neque de sensu apto inde eliciendo desperandum est, modo non post ἢν αὐτὸς ὁ προκουράτωρ, sed post ἐν επερωτηθῆ comma posueris, et ex pronomine relativo ἢν repetas demonstrativum ante ἀρμόζει, ita ut ita sit haec constructio solvenda: ἢ, ἐάν ταύτην αὐτὸς ὁ προκουράτωρ επερωτηθῆ, ἀρμόζει κ. τ. λ. w) Verbum αὐτόν Cod. Haen. in margine habet. x) Cod. Haen. male περιέχεται. y) Cod. Haen. condemnatus se est.

XXXI. Si quis tanquam procurator condemnatus L. 31. pr. principali ex asse heres extiterit, iudicati actione tenetur: sin ex parte heres extiterit, et totum solverit, mandati actionem habet, si quidem ei mandatum est, ut solvat, aut actionem negotiorum gestorum. Quamvis autem heres ei non extiterit, easdem actiones habet, si solverit.

Unius litis plurium personarum plures procuratores dari possunt. §. 1.

SCHOLIUM.

principalis] eius, qui eum constituit.

condemnatione] actione iudicati.

Observe, procuratorem aliquando etiam actione iudicati conveniri, etsi ex parte heres extiterit. Lege dig. 61. negotiorum gestorum] si non sit mandatum.

unius litis] Lege lib. . . tit. 14. dig. 9. Quid vero, si plures unam eandemque habent actionem?

plures procuratores dari] Cum singuli eorum singularem dant procuratorem.

INTERPRETATIO.

Si quis procurator condemnatus, et heres factus ei, qui ipsum constituit, est, recusare non potest iudicati actionem adversus ipsum institutam. Vide, quomodo dixerit: iudicatum solvi cautionem: quae si ab ipso procuratore promissa fuerit, adversus ipsum procuratorem competit, licet in iura defuncti non successerit, ut in fine dig. 28. didicisti. Tenetur igitur, ut dixi, condemnatus procurator iudicati actione, si in defuncti iura successerit. Sed hoc tum demum obtinet, si ex asse heres extiterit ei, qui ipsum procuratorem constituit. Sin autem simul cum aliis heres extiterit, et iudicatum totum solverit: si quidem ipsi a defuncto mandatum sit, ut solvat: mandati actionem contra coheredes suos pro hereditaria parte habebit. Si non ex defuncti mandato egerit, contra coheredes habet actionem negotiorum gestorum: sicut etiam si heres plane non extiterit, et sic solverit, contra defuncti heredes mandati vel negotiorum gestorum actionem habebit.

Interrogatio: Quomodo dixisti, procuratorem, qui in iura mandantis successit, et condemnatus est, non recte iudicati actionem recusare? Quid enim, si heres non extitisset, an eam excipere non cogeretur, quamvis constet ex fine dig. 28. contra defensorem iudicati actionem dari? Qua igitur ratione eam recusat, principalis non factus heres, cum semper iudicati actio contra defensorem competat? Iudicati tum intellige semper contra defensorem competere, quando proprie est defensor, id est, si absque mandato iudicatum solvi satisdans defenderit. Qui enim ex mandato defendit, non semper tenetur iudicati actione, sed ex certis tantum causis, ut nosti ex dig. 61. huius tit. Id igitur, quod hic dictum est, procuratorem principalis sui heredem factum iudicati actionem non recte recusare, intellige de eo, qui ex mandato defendit, sicut ibi ait Ulpianus. Attende enim ad textum, qui ita habet: cum procuratorio nomine condemnatus esset. Procurator sane non est, nisi qui ex mandato vel agit, vel actiones excipit, ut principio tituli traditum est.

Qui diversis temporibus duos procuratores dat, posteriori dando priorem prohibuisse videtur. §. 2.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Καὶ ἀνακαλεῖσθαι τὸ δοθέν τοῦ μανδάτου.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο νόησον, ἔνθα μὴτα προκατάρξεως γενομένης, τὸν δευτέρον ὁ πρωτότυπος προεβίλετο προκουράτωρα, μετὰ γὰρ προκαταρξάν, εἰ μὴ μετ' εὐλόγου αἰτίας, ἀμείβειν οὐ δύναται τὸν προκουράτωρα, ὡς ἔγνωσ ἐν τοῖς προλαβούσι διγέτοις.

L. 32. λβ'. z) Πολλῶν εἰς ὁλόκληρον ἅμα δοθέντων ἐντο-
D. III. 3. λών^{a)}, ὁ προλαμβάνων κρείττων ἐστὶ^{b)}· καὶ οὐ δύναται οἱ ἄλλοι ἐντολεῖς εἶναι ἐν αὐτῷ, ὅπερ ὁ πρώτος ἀπήτησε^{c)}.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δοθέντων προκουράτωρων, οὐκ ἐπὶ τὸ κοινῶς αὐτοὺς κινήσει τὴν ἀγωγὴν, ἀλλ' ἐκάστου^{d)} αὐτῶν εἰς τὸ μόνον δύνασθαι κινεῖν προβληθέντος, μόνος ἐστὶν προκουράτωρ ὁ προλαμβάνων, καὶ μόνος κινῶν. κρατεῖ γὰρ ἐνταῦθα ὁ καιρὸς ὁ λέγων· βελτίων ἐστὶν ἢ τοῦ προλαμβάνον-
τος ἀφρασι, ἵνα ὁ μετ' αὐτὸν ἐλθὼν μὴ εἴη προκουράτωρ ἐπὶ τῷ πραγματι, ὅπερ ὁ προλαβὼν ἀπαιτεῖ, ἥτοι περὶ οὗ τὴν δίκην ἐκίνησε ὁ προλαβὼν αὐτὸν προκουράτωρ.

οὐ δύναται] Ἀνάγνωθι βιβλ. κς. τίτλ. ζ. διγ. κδ'.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Πεῖται ἔχει τὸ ὄπτον· καὶ δυνατὸν λέγειν, περὶ οὗ πρώτος ἐνήγαγεν, οὐ δύναται οἱ ἄλλοι προκουράτωρες εἶναι.

L. 33. λγ'. e) Ὁ ὑπεξούσιος^{f)} καὶ ὁ δοῦλος ἔχειν δύνα-
D. cod. ται^{g)} ἐντολεῖς, ἀλλ' ὁ δοῦλος ἐπὶ μόνῃ τῇ διοικήσει τοῦ πεκουλίου, οὐ μὴν ἐπὶ δίκῃ^{h)}.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν οἰκέτην καὶ τὸν ὑπεξούσιον τινας ἔχειν δύνασθαι φασὶ προκουράτωρα. καὶ ὅσον μὲν εἰς τὸ τοῦ ὑπεξούσιου προσώπων, ἀληθὲς ἐστὶ τὸ εἰρημένον· δύναται γὰρ ὁ ὑπεξούσιος καὶ ἐπὶ τῷ καιρῷ ἀγωγὴν προβάλλεσθαι προκουράτωρα μετὰ τῆς εἰρημένης ἐν τῷ ἡ. διγ. διασιζέως, ἐπὶ μόντοι τοῦ οἰκέτου ἀμφιβάλλομεν· οἰκέτης γὰρ ὧν οὐ δύναται κινεῖν ἀγωγὴν, οὐκοῦν οὔτε προβάλλεσθαι προκουράτωρα. τί οὖν; τὸ μὲν δύνασθαι τινα χειρίζειν τε καὶ διοικεῖν τὰ πεκουλαῖα τοῦ οἰκέτου πραγματικά, καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι προκουράτωρα εἶναι τοῦ οἰκέτου, δεχόμεθα, καὶ τῷ Λαβεῶνι δοκεῖ· πεκουλαῖων μόντοι κινεῖν ἀγωγὴν ἔτερον ὑπὲρ τοῦ οἰκέτου ἐπιτελλόμενον κωλύομεν. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὁ μὲν ὑπεξούσιος εἰς τὸ ἐνά-
γεσθαι, καὶ εἰς τὸ κινεῖν ἀγωγὴν, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἡ. διγ. κειμένην διασιζίν· ὁ δὲ οἰκέτης ἐπὶ διοικήσει τῶν πεκουλαῖων αὐτοῦ πραγματικῶν δύναται προβάλλεσθαι προκουράτωρα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὁμολογημένου ὄντος οἰκέτου. ὁ μόντοι περὶ τῆς οἰκείας ἀγωνιζόμενος καταστάσεως, εἴτε ἐν ἐλευθερίᾳ δια-
γωνέται εἰς δουλείαν, εἴτε ἐν νομῇ δουλείας ὧν, εἰς ἐλευ-
θερίαν ἀναβῆσθαι, οὐ μόνον ἐπὶ διοικήσει τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἀγωγὴν αὐτῷ ἀρμόζουσαν, ἢ κατ' αὐτοῦ, καλῶς δίδωσι προκουράτωρα. καὶ τὸ ἐναντίον δύναται αὐτὸς οὔτος ὁ περὶ καταστάσεως ἀγωνιζόμενος, ἐν ᾧ τῶς ἀμφιβάλλεται, πότερον δούλος ἐστὶ ἢ ἐλεύθερος, καλῶς παρ' ἔτερον δίδωσθαι προκουράτωρ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. μῆ. τίτλ. κ'. κεφ. κβ'. ὁ ἀπὸ δουλείας ἀνα-
φρων εἰς ἐλευθερίαν, αὐτὸς βαρεῖται τῇ ὑποδείξει. εἶν δὲ τις τὸν ἐλεύθερον εἰς δουλείαν ἔλκη, πάλιν αὐτὸς τοῦτο ἀπο-
δεικνύειν. σημειώσαι καὶ τοῦτο· ὁ περὶⁱ⁾ τύχης δικαζόμενος, εἰ δύναται, δώσει ἐγγυητήν· εἰ δὲ μὴ δύναται, ἐξωμώσεται^{k)}, ὡς βιβλ. μῆ' τίτλ. κα. κεφ. α'. θεμ. δ.

Τὴ δὲ ἐστὶν ἐξωμοσία^{l)}; ἀνάγνωθι ἐν ἀρχῇ τοῦ ἰδ. τίτλ. τοῦ ζ'. βιβλ. τὴν παραγραφοῦν τοῦ Στεφάνου, καὶ γνώση ἐκεῖ-
θεν, οὗ ἡ ἀρχὴ περὶ τῶν ἐλκομένων^{m)} εἰς δικαστήριον.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ὁ δὲ ὑπεξούσιος υἱὸς καὶ ἐπὶ δίκῃ δίδωσιν, ὡς διγ. ἡ'.

SCHOLIUM.

Et revocare mandatum, quod dedit.

INTERPRETATIO.

Hoc intellige, si principalis, lite nondum contestata, alterum dedit procuratorem. Nam post litem contesta-
tam non nisi ex iusta causa procuratorem mutare po-
test, ut nosti ex praecedentibus Legibus.

XXXII. Pluribus procuratoribus in solidum simul
datis, occupantis potior est conditio: nec possunt ce-
teri in eo, quod prior petiit, esse procuratores.

INTERPRETATIO.

Pluribus procuratoribus eodem tempore constitutis, non ut communiter agant, sed ut quilibet eorum solus actionem instituere possit, solus procurator erit, qui prior et solus actionem movere coepit. Obfinet enim hic regula, qua occupantis conditio melior esse dicitur, ut, qui post eum veniat, non sit procurator in eo negotio, quod occupans petit, sive de quo occupans eum procurator actionem instituit.

nec possunt] Lege lib. 36. tit. 7. dig. 24.

ANONYMI.

Petit est in textu: et dicendum, de quo prior actionem instituit, in eo posteriores procuratores esse non posse.

XXXIII. Filiusfamilias et servus procuratores
habere possunt: sed servus in sola peculii admini-
stratione, non in litem.

INTERPRETATIO.

Servum et filiumfamilias procuratorem habere posse, nonnulli aiunt. Et quantum ad filiumfamilias attinet, verum est, quod dicunt. Potest enim filiusfamilias et in litem procuratorem dare cum distinctione in dig. 8. tradita. Sed de servo dubitamus. Nam cum servus sit, non potest actionem instituere, adeoque nec dare procuratorem. Quid ergo? negotia servi peculiaribus aliquem posse gerere, et hoc casu procuratorem servi esse, admittimus; quod et Labeoni videtur: alium vero a servo constitutum de peculiaribus actionem intendere vetamus. Simpliciter dicendum est, filiumfamilias et ad conveniendum et ad agendum, secundum distinctionem in dig. 8. traditam: servum vero tantum ad negotia peculiaribus administranda procuratorem constituere posse. Haec igitur de eo, qui citra controversiam servus est. Qui vero de statu suo litigat, sive in libertate degens in servitute trahatur, sive in servitutis possessione constitutus ad libertatem proclamet, non solum in peculii administratione, sed et in omnibus actionibus, quae ei, vel adversus eum competant, recte dat procuratorem. E contrario idem ille, qui de statu suo litigat, dum ambigitur, utrum servus sit, an liber, recte ab alio procurator dari potest.

Lege lib. 48. tit. 20. cap. 22. Qui ex servitute procla-
mat ad libertatem, ipse probandi onere gravatur. Si quis autem liberum hominem in servitute trahat, rus-
sus ipse hoc demonstrare tenetur. Observa hoc quoque: qui de statu suo litigat, si potest, dabit fideiussorem: sin minus, iurabit, ut lib. 48. tit. 21. cap. 1. them. 4.

Quid vero est euratatio? Lege in principio tit. 14. lib. 7. interpretationem Stephani, ibique discas; qui titulus est, de his, qui in ius vocantur.

ANONYMI.

Filiusfamilias vero et ad litem dat procuratorem, si-
cut dig. 8.

z) In Cod. Haen. capiti 32. praefigitur *Paula*. a) ἐντολέων apud Fabr. deest. b) Cod. Coisl. *λοτίν*. c) Fabr. et Cod. Coisl. ἀπήτησεν. d) Cod. Haen. male ἐκταίστου. e) Capiti 33. Fabr. praefigit *Οὐλίαν*. Cod. Haen. *Ulrīanu*. In Cod. Leideni et Coisl. nomen ICTi deest. f) Fabr. et Cod. Coisl. καὶ ὁ ὑπεξούσιος. g) Fabr. *δύναται*. h) Post verba ἐπὶ δίκῃ in Cod. Haen. additur: ἦτοι τὸ ἡ. κεφάλαιον. i) Cod. Haen. ὅτι ὁ περὶ τύχης. k) Cod. Haen. melius ἐξωμώσεται. l) Cod. Haen. ἐξωμοσία. m) Lege καλουμένων. R.

Ὁ δὲ περὶ καταστάσεως δικαζόμενος εἴτε ἐν νομῇ δουλείας εἴτε ἐλευθερίας ἐστί, δύναται δοῦναι ἐντολέα καὶ ἐπὶ διοικήσει πραγμάτων^{η)}, καὶ ἀγωγῆς ἀρμοζούσαις αὐτῷ, καὶ κατ' αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς δὲ γίνεται ἐντολεύς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Μὴ περὶ τῆς οἰκείας καταστάσεως δικαζόμενον νόμι δοῦναι ἐντολέα, ἀλλ' ἐπὶ ἄλλαις δικαίαις ἀρμοζούσαις αὐτῷ. φησὶ γὰρ βιβλ. μῆ. τίτλ. κ'. κεφ. α'. οὕτως ἡ διάταξις κελεύει καὶ τὸν ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν ἀναβιβάζοντα, καὶ τὸν ἀπὸ ἐλευθερίας ἐλκόμενον, δι' ἑαυτοῦ δικάζεσθαι. εἰ δὲ καὶ μετὰ ἐντολέως δύνασθαι δικάζεσθαι ὑπονοήσεις τὸν περὶ τῆς οἰκείας καταστάσεως δικαζόμενον, τότε τοῦτο ὀφείλεις νοεῖν, ὅταν ἀπὸ ἐλευθερίας ἐλκῆται καὶ μόνον εἰς δουλείαν. ἐπεὶ γὰρ ἐν νομῇ δοκεῖ τῆς ἐλευθερίας, δύναται καὶ ἐντέλλεσθαι, καθὼς ὁ αὐτὸς κ'. τίτλ. τοῦ μῆ. βιβλ. παρακατιῶν λέγει. εἰ δὲ ἀπὸ ἐλευθερίας ἐλκῆται εἰς δουλείαν, καὶ συνήγορον δίδωσιν.

ΤΟΤ ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. γ'. διγ. κδ'. καὶ τίτλ. ε'. διγ. ια'. ιβ'. ἐναντίον δὲ τοῖς ἐπιούθια βιβλ. ζ'. τοῦ κωδ. τίτλ. ιζ'. διατ. α'. δύνατον οὖν λέγειν, ὅτι ὁ ἐν νομῇ δουλείας ὢν, καὶ ἀναφωνῶν εἰς ἐλευθερίαν διαγωγῆν, τὸ μὲν καταστατικὸν οὐ λέγει διὰ προκουράτωρος, ἕτερος δὲ, ὡς εἶκος, ὑποῦσας αὐτῷ ἀγωγῆς, ὅτι γὰρ τοῦ τε καταστατικοῦ ἡρτημένου^{ο)}, δικάζεται περὶ ἑτέρων, οὐ μόνον πρὸς τὸν λεγόμενον δεσπότην, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους, εἴρηται βιβλ. μ'. τίτλ. ιβ'. διγ. κδ'. ἢ ὅτι ἀναφωνῶν οὐ δύναται δοῦναι προκουράτωρα, πρὶν ἢ ὀρδινάτευθῆναι ἢ καταστατικῇ, μετὰ μόντοι τὸ ὀρδινάτευθῆναι^{π)}. λοιπὸν γὰρ ἀπὸ ἐλευθερίου ἐστίν, ὡς ἐν τῷ κδ'. διγ. καὶ βιβλ. δ'. τίτλ. ε'. διγ. ιβ'. καὶ βιβλ. ε'. τοῦ κωδ. τίτλ. λδ'. διατ. α'. καὶ βιβλ. ζ'. τίτλ. ιζ'. διατ. ιδ'. τὸ δὲ ὀρδινάτευθῆναι τὴν δικῆν, σημαίνει τὴν προκράταξιν, ὡς βιβλ. δ'. τίτλ. ε'. διγ. ιβ'. καὶ βιβλ. γ'. τοῦ κωδ. τίτλ. μ'. διατ. β'.

Καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαιῶν δικαστηρίων καὶ ἕνα τις ἀπὸν δύναται καταδικάζεσθαι, προσδεχόμεθα τὸν τυγχόντα τοὺς λόγους ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος ποιούμενον, καὶ δεικνύντα αὐτὸν ἀνέυθυνον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτηι ιγ'. κεφ. καὶ τὴν εἰς αὐτὸ ἐσχάτην παραγραφήν, καὶ κεφ. π'. καὶ βιβλ. θ'. τίτλ. α'. κεφ. μ'.

καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαιῶν^{η)}] Ἐπέελε τὸν σουσπέπιον ἐπίτροπον, ὡς κεφ. λθ'. θέματα τελευταίων.

τοὺς λόγους ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος] Τὰς αἰτίας τῆς ἀποδημίας, ὅφ' ὢν ἀναγίγῃ τὸ δικαστήριον, εὐλόγων φανεισῶν.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Κοινῇ πᾶσι χρήσιμον τε καθέστηκε καὶ λυσitelές, ὡς τε τοὺς ἀπόντας δεφενδεύεσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ νομῆν ἴσθησι δαρευιστῶν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν κωλίει διάπρασιν, καὶ οὐκ εἴ τὴν ἐκ τῆς διαπραύσεως ὕβριν τῷ ἀπολιμπανόμενῳ προσχέουσαι. καὶ ἀπλῶς ἐπιείν, πολὺ τε καὶ κοινῶφελές τὸ ἐκ τοῦ δεφενδεύεσθαι χηρῆσιμον. καὶ διὰ τοῦτο δύναται τις, κἂν μὴ ἔχει μανδάτον, κἂν ἀτιμὸς ἐστί, δεφενδεύειν τὸν ἀπολιμπανόμενον, καὶ οὐ μόνον ἐν πριβάτω δικαστηρίῳ, ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ ἐγκλήματος κεφαλικοῦ δεφενδεύειν, λέγει ἐπὶ τῶν πονβλίκων, οὐκ ὡς τε αὐτὸν τὸν δεφενδῶσα τὴν τιμωρίαν ὑφίστασθαι τοῦ πρωτοτύπου, ὡς περὶ ἐπὶ τῶν πριβάτων ὁ χρηματικῶς ἐναγόμενος ἀλιερόμενος αὐτὸς καταδικάζεται ὑπὲρ τοῦ πρωτοτύπου τοῦτο γὰρ καὶ λέγειν εὐήθες· ἀλλ' ὡς τε ἀναγίγῃ τὴν ἀπόφασιν, τὴν ἐκφάρεσθαι μέλλονσαν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κατηγορημένου, διὰ τοῦ δεῖξαι αὐτὴν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀπεισιν ὁ φέρος, εὐλόγον, ὅτι τυχόν reipublicae causa, ἢ δι' ἐτέραν εὐλόγον αἰτίαν, καὶ ἀπλῶς οὐκ ἐπίτηδες ἀπολιμπανέται. ὁ γὰρ ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορούμενος οὐκ ὀφείλει ἐν ἀπουσίᾳ καταδικάζεσθαι, εἰ μὴ πρότερον γένηται requirendus^{ρ)} ἢ γρον ἀναζητούμενος, καὶ γενόμενος μὴ ἐπανέλθῃ ἐντός

Qui vero de statu suo litigat, sive sit in possessione servitutis, sive libertatis, procuratorem dare potest et in rerum administratione, et in actionibus, quae ei vel adversus eum competant; et ipse recte procurator datur.

SCHOLIUM.

Intellige, non in lite de statu suo ipsum dare procuratorem, sed in aliis actionibus ei competentibus. Sic enim ait lib. 48. tit. 21. cap. 1. Sic etiam constitutio iubet, eum, qui ex servitute ad libertatem proclamat, et qui ex libertate in servitutum trahitur, per se litigare. Si vero de statu suo disceptantem per procuratorem quoque litigare posse animadvertas, tum hoc intelligas de solo eo casu, quo ex libertate trahitur in servitutum. Nam quoniam in libertatis possessione esse videtur, etiam mandare potest, sicut idem tit. 21. lib. 48. inferius ait. Si autem ex libertate in servitutum trahitur, recte etiam dat advocatum.

ENANTIOPHANIS.

Lege lib. 4. tit. 3. dig. 24. et tit. 6. dig. 11. 12. His vero obstat lib. 7. Cod. tit. 17. const. 1. Dicendum igitur est, eum, qui in servitutis possessione est, et ad libertatem proclamat, causam liberalem non dicere per procuratorem, sed alias, ut par est, ipsi competentes actiones. Eum enim, ordinata liberali causa, de aliis non solum adversus eum, qui se dominum dicit, sed et adversus alios actione experiri, dictum est lib. 40. tit. 12. dig. 24. vel ipsum ad libertatem proclamantem non posse dare procuratorem, antequam liberalis causa ordinata sit, sed post eam ordinatam. Interim enim pro libero habetur, ut dig. 24. et lib. 4. tit. 6. dig. 12. et lib. 5. Cod. tit. 34. const. 1. et lib. 7. tit. 16. const. 14. Litem vero ordinare est contestari, ut lib. 4. tit. 6. dig. 12. et lib. 3. Cod. tit. 40. const. 2.

Et in capitalibus iudiciis, et ubicunque quis absens condemnari potest, quemvis admittimus pro eo verba facientem, et innocentiam demonstrantem.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 13. et ultimam eius enarrationem, et cap. 80. et lib. 9. tit. 1. cap. 40.

et in capitalibus] Excipe suspectum tutorem, ut cap. 39. them ult.

verba pro absente] Causas absentiae, quibus iudicium suspendit, si iustae videantur.

INTERPRETATIO.

Publice omnibus utilissimum est, absentes defendi. Nam hoc inhibet creditorum possessionem, et, quae tum sequitur, bonorum venditionem, neque absenti ex ista venditione iniuriam afferri sinit. Ac simpliciter dicendum est, variam et publicam eius defensionis esse utilitatem. Ideoque potest quis, licet nullo instructus mandato, vel licet infamis sit, absentem defendere, neque solum in privato iudicio, sed etiam in crimine capitali, vel publico, non ut ipse defensor principalis poenam subeat, quemadmodum in privatis iudiciis civiliter alieno nomine conventus pro principali suo condemnatur (quod dicere absurdum foret); sed ut sententiam, quae, reo absente, ferenda esset, suspendat, probata causa, propter quam reus abest: ut puta, si forte reipublicae causa, vel aliam probabilem ob rationem, vel certe non de industria abest. Nam qui criminis accusatus est, absens non debet condemnari, nisi prius requirendus factus sit, et talis factus non redeat intra annum, vel post litem contestationem absit, vel ut castrator accusetur *Lege Cornelia de Sicariis*. Nam qui post litem con-

η) Verba καὶ ἐπὶ διοικήσει πραγμάτων recepi ex Basilicis (Fabroti). R. Desunt non solum in Cod. Leidensi, verum etiam in Cod. Haen. Habet Cod. Coisl. ο) ἡρτημένου MS. Rescripsi ἡρτημένου. R. Etiam Cod. Haen. ἡρτημένου. ρ) Cod. Haen. post ὀρδινάτευθῆναι addit δύναται. q) Cod. Haen. κεφαλικῶ. r) Cod. Haen. reicurendos. Eandem scripturam idem Cod. in sequentibus exhibet.

ἐπιαντοῦ, ἢ μετὰ προκρίταξιν ἀπολειφθῆ, ἢ ὡς εἰνονχοιστῆς^{β)} κατηγορεῖται Cornelia^{γ)} de Sicariis. καὶ ὁ μετὰ προκρίταξιν γὰρ ἀπολειφθεὶς, καὶ λεγόμενος εἰνονχοιστὴς, δύναται καὶ μὴ γενόμενος requirendus καταδικάζεσθαι. ὁ δὲ γενόμενος requirendus, καὶ μὴ ἐπαρελθὼν, καὶ ἀφῶν ἐαυτὸν δεῖξας τοῦ ἀμαρτήματος, τὴν μὲν τιμωρίαν ἐφεύγει, ἢ μέντοι τῶν πραγμάτων αὐτοῦ δήμευσις ἐπὶ σχήματος μένει, ὡς ἀνήκεται βιβλ. θ'. κώδ. τίτλ. μ. διατ. α. ἀναγνώθι καὶ βιβλ. μη. τίτλ. α. διγ. γ. καὶ ι'. καὶ ιγ'. καὶ τίτλ. ιζ'. τὰ ὑποκείμενα τῷ τίτλῳ διγ. ἦγον τὰς αὐτῶν παραγραφάς. ἐφ' ὧν οὖν θεμάτων ἐγκληματικῶς τις κατηγορούμενος δύναται ἐν ἀπουσίᾳ καταδικάζεσθαι, ἐπὶ τούτων δίκαιον καὶ τεταγμένον ἐστὶν ἀκούεσθαι τὸν τυχόντα τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ποιούμενον λόγους, καὶ ἐκκουσάτευστον ἢ τοῦ ἀπολογούμενον, ὅτι οὐκ ἐπιτηδὲς ἀπολιμπάνεται. τοῦτο γὰρ φησὶν ἡ διάταξις. ἀλλ' ὡς ἐρεῖς· καὶ μὴ ἀναγρηλαφῆται τῶν ἀπόντων ἀποφασίς, ὅταν δικαίως ἀπολιμπάνεται, ὡς ὁ Οὐλιανὸς πρὸς υ) τῷ τέλει τοῦ ζ'. διγ. τοῦ δὲ μυροβίου τοῦδε φησὶ τοῦ συντάγματος, καὶ περὶ τῆς ἔστιν ἡ δεφεσιῶν. ἀλλὰ τοῦτο νενομισται περὶ τῶν ἐξ ἰουστα καὶσα μετὰ προκρίταξιν ἀπολειφθέντων. ἡ γὰρ κατὰ τῶν μὴ οὕτως ἀπόντων ἀποφασίς ἰσχυρὰ μένει, πληρῆ εἰ μὴτοι τις αὐτὴν ἀπαρτίσῃ. τὸ δὲ εἰρημένον ὅτι οὐ δύναται ἄνευ μανδίου δεφενδεῦν τὸν ἀπολιμπανόμενον, τοῦτο μὴ ἐπὶ παντὸς νοηθεῖς. μανθάνεις γὰρ ἐν τῷ λδ'. διγ. τοῦ παρόντος τίτλου, ὅτι τὸν ἐπιτροπὸν ὡς σούπεκτον κατηγοροῦμενον καὶ ἀπόντα, οὐ δύναται τις δεφενδεῦν, πληρῆ εἰ μὴ ἄρα προδῆλον ἐστὶν ὁ προῖτωρ ὡς σουπέκτου μέλλον καταψηφιάσθαι, ἀλλὰ μήτε τῷ πλάτῃ τῷ quibuscunque^{ω)} δεφενδεῦν. μανθάνεις γὰρ ἐν τῷ ρδ'.^{ξ)} διγ. τοῦ παρόντος τίτλου, ὅτι οὐτε γυνή, οὐτε στρατιώτης, οὐτε ἕτεροί τινες, οὐς ὁ Παῦλος ἀπαριθμεῖται κατὰ τὸ αὐτὸ δίγεστον, ἐπιτηδείοι εἰσι πρὸς δεφεσιῶνα. τὸ οὖν εἰρημένον ἐνταῦθα a quibuscunque^{η)} νόμον πρὸς τὸ δύνασθαι τινα, κἂν μὴ ἔξει μανδίου, κἂν ἀπίως ἐστὶν αὐτός, ἢ ὁ πρωτότοπος, ὑπειρέναι τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δεφεσιῶνα, μάλιστα ὅτι^{ζ)} καὶ ἰδικώτερον ἀνήκεται βιβλ. β'. τοῦ κώδ. ὑπὸ τὸν ιγ'. α) τοῦ βιβλίου τίτλου ἐν τῇ ζ'. τοῦ τίτλ. διατ. ὅτι στρατιώτης δεφενδεῦν οὐ δύναται. φησὶ δὲ ἡ ιη. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. καὶ τίτλ. διάταξις, μὴ δύνασθαι τὰς γυνάκας τὴν ὑπὲρ ἐτέρων ὑπειρέναι δεφεσιῶνα. τὸ γὰρ μήτε ἄλλοτρίαν δύνασθαι ἀγωγὴν αὐτὴν κινεῖν φησὶν Οὐλιανὸς ἐν τῷ ν'. β) βιβλ. τίτλῳ τελευταίῳ διγ. ιβ'. τοῦτο δὲ αὐτὸ ἔργως καὶ ἐν τῷ ιγ'. τίτλ. τῆς δ'. τῶν ἰουστ.

Ἐρωτήσις^{δ)} εἶπας, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων δύνασθαι παρ' ἐτέρων δεφενδεῦσθαι, οὐκ ἐπ' αὐτῷ δὲ ἐγκληματῷ^{ι)}, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ ἡμῶν. ἄρα δὲ δύναται ὁ κατηγορὸς διὰ προκουράτωρος γυμνάσειν τὸ ἐγκλημα;

STEPHANOS.

ἔργως μὲν ἐν τῷ δ'. τίτλ. τῆς δ'. τῶν ἰουστ. ὅτι μόνοι οἱ ἄλλουστριοι, καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτοῖς, δύναται τὴν ἰουριόνομον καὶ ἐγκληματικῶς κινουμένην καὶ κινεῖν καὶ ὑποδέχεσθαι διὰ προκουράτωρος, κατὰ τὴν δυνάμιν τῆς Ζήνωνος διατάξεως, ἐξ ἧς μάλιστα ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι οὐ δυνατόν ἐστιν, ἐγκλημα, κἂν πρωτότοπος ἐστὶ, διὰ προκουράτωρος κινεῖν ἢ ὑποδέχεσθαι. λέγει δὲ Παπινιανὸς ἐν τῷ μη'. βιβλ. τίτλ. α. διγ. ιγ'. ὅτι οὐτε διὰ προκουράτωρος, οὐτε διὰ δεφεσιῶρος δυνατόν ἐστι τὸ πούβλικον γυμνάζεσθαι δικαστηρίον· τὴν μὲντοι ἀπουσίαν τοῦ κατηγορομένου δύναται τις δεφενδεῦν, ὡς καὶ ἀνωτέρω σοι παραδεδωκα.

TOT ANONIMOT.

κεφαλαικῶν [δικαστηρίων] Τοῦτο κατὰ τὸ ιγ'. διγ. τοῦ α. τίτλ. τοῦ μη'. βιβλ. πῶς οἱ ἀπόντες ἐγκληματικῶς καταδικάζονται, γινώσκεις βιβλ. μη'. τίτλ. ιβ'. διγ. ε. ἀναγνώθι καὶ τὸ τέλος τοῦ λδ'. καὶ τὸν οα'. τοῦτου τοῦ τίτλου.

τὸν τυχόντα^{δ)}] Καθόλου γὰρ τῷ δεφεσιῶρι οὐκ ἀντίκειται προκουράτωρος^{ε)} παραγραφή, ὡς βιβλ. λα'. διγ. ε.

δεικνύντα αὐτὸν ἀνεύθυνον]. Οὐ δοκεῖ κοίλια πλημμελεῖν, μὴ ἐγκαλοσόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ μῆφον. Ὁ γὰρ ἀπολειφθεὶς καταδικάζεται, ὡς τίτλ. ε. διγ. λ'.

testationem absens factus est, et castrasse aliquem dicitur, nec requirendus factus condemnari potest. Sed qui requirendus factus est, nec redit, et se a crimine purgat, poenam quidem effugit, sed res eius signatae manent, ut traditum est lib.9. Cod. tit.40. const.1. Lege et lib.48. tit.1. dig.3. 10. 13. tit.17. ibique Enarrationes. Quibus igitur casibus aliquis criminaliter accusatus absens condemnari potest, in iis iustum est, quemlibet audire pro eo verba facientem, et absentiam excusantem. Sic enim ait constitutio. Sed dices fortasse: atqui non retractatur sententia adversus absentes lata, quando iuste absunt, sicut Ulpianus ait in fine dig.7. tit. de Minoribus, et superflua est defensio. Sed hoc statutum est de iis, qui ex iusta causa post litis contestationem absunt. Nam sententia adversus eos lata, qui hoc modo non absunt, rata manet, praeterquam si quis eam nondum peregerit. Quod vero diximus, neminem absque mandato absentem defendere posse, id non in universum intelligas. Nosti enim ex dig.39. huius tituli, tutorem, tanquam suspectum postulatam, et absentem, non posse ab aliquo defendi, praeterquam nisi manifestum sit, Praetorem de eo, tanquam suspecto, esse cogniturum. Ergo non in genere a quibuscunque defendi potest. Scis enim ex dig.54. huius tit. neque feminam, neque militem, neque alios quosdam, quos Paulus eodem dig. recenset, idoneos defensores esse. Quod igitur ibi dicitur, a quibuscunque, intellige, si quis vel absque mandatu, vel si aut ipse aut principalis infamis sit, defensionem pro altero suscipere possit, in primis cum specialius tradatur lib.2. Cod. tit.13. const.7. militem alienam defensionem suscipere non posse. Ait autem const.18. eiusdem lib. et tit. mulieres non posse pro aliis defensionem subire: quas nec alienam actionem instituere posse dicit Ulpianus lib.50. tit. ult. dig.12. Quod etiam nosti ex tit.13. Inst. lib.4.

Interrogatio: dixisti, in criminibus quoque nos ab aliis defendi posse, non tamen ut crimen, sed ut absentia nostra excusetur. An vero et accusator per procuratorem crimen persequi potest?

STEPHANI.

Nosti ex tit.4. Inst. lib.4. solis Illustribus, et qui super hos sunt, licere iniuriarum actionem criminalem exercere et suscipere per procuratorem; idque ex constitutione Zenonis, ex qua maxime patet, non posse quemquam crimen, licet privatum sit, per procuratorem persequi vel suscipere. Ait vero Papinianus lib.48. tit.1. dig.13. publicum iudicium nec per procuratorem, nec per defensorem exerceri posse; sed absentiam rei aliquid posse defendere, sicut et superius tibi tradidi.

ANONYMI.

capitalibus iudiciis] Hoc est secundum 13. dig. tit.1. lib.48. Quomodo absentes criminaliter condemnentur, nosti ex lib.48. tit.19. dig.5. Lege et finem dig.39. et 71. huius tituli.

procuravis] Plane enim non opponitur defensori procuratoris exceptio, ut lib. . . .

et innocentiam demonstrantem] Non videtur culpam admittere, qui contra sententiam adversus se latam non appellat. Absens enim condemnatur, ut tit. . . .

β) Cod. Haen. εἰνονχοιστῆς. γ) Cod. Haen. Cornelia. δ) Cod. Leidensis πρό. Sed recte Cod. Haen. πρὸς, quod in textum recepi. ε) Cod. Haen. melius περιττή. ς) Cod. Haen. ἀκουστικῶς. ζ) Cod. Haen. ὅτε. α) Cod. Haen. ιβ'. β) Rubnk. ἐν τῷ ν'. βιβλ. Cod. Haen. ἐν τῷ ν'. βιβλ. quod in textum recepi. γ) Cod. Haen. ἐπ' αὐτῷ τῷ ἐγκληματῷ. δ) Ante quodque scholium in Cod. Haen. inscriptio Τοῦ Ἀνονώμου repetitur. ε) Cod. Haen. προκουράτωρος.